

**Lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämishanke II
Itä- ja Keski-Suomessa**

Lapset ja perheet Kaste II -hanke

1.10.2010–31.10.2012

**Hankesuunnitelma
17.6.2010**

1	HANKKEEN TAUSTA JA TARVE	4
1.1	Etelä-Savo	6
1.2	Keski-Suomi.....	7
1.3	Pohjois-Karjala.....	9
1.4	Pohjois-Savo.....	9
2	KOHDERYHMÄT JA HYÖDYNSAAJAT.....	12
2.1	Kohderyhmät	12
2.2	Hyödynsaajat	12
3	HANKKEEN TARKOITUS JA TAVOITTEET	13
3.1	Hankkeen tarkoitus.....	13
3.2	Hankkeen tavoitteet.....	13
4	HANKKEESSA SAAVUTETTAVAT TULOKSET MAAKUNNITTAIN.....	13
4.1	Etelä-Savo	13
4.2	Keski-Suomi.....	14
4.3	Pohjois-Karjala.....	14
4.4	Pohjois-Savo.....	15
5	TOIMENPITEET	16
6	HANKKEEN TOTEUTTAMINEN.....	16
6.1	Hankealue ja osahankkeet	16
6.2	Hankkeen keskeiset toimintatavat	17
7	AIKATAULU	18
8	RESURSSIT	19
9	KUSTANNUSARVIO JA RAHOITUS	21
10	ORGANISAATIO JA JOHTAMINEN	22
10.1	Ohjausryhmä	22
10.2	Johto- / projektiryhmät maakunnittain	22
10.3	Ylimaakunnalliset tiimit.....	23
11	RAPORTOINTI, SEURANTA JA TIEDOTTAMINEN.....	23
11.1	Raportointi.....	23
11.2	Seuranta.....	24
11.3	Tiedottaminen.....	24
12	HANKKEEN ARVIOINTI.....	24
13	RISKITARKASTELU	25
	LÄHTEET	26
	Liite 1. Pohjois-Savon osahankkeiden sisällöt Lapset ja perheet Kaste II hankkeessa.....	27
	Liite 2. Hankkeen tavoitteet, tulostavoitteet ja päätoimenpiteet maakunnittain	28
	Liite 3 Hankkeen hallinnointi.....	43

TIIVISTELMÄ

Lapset ja perheet Kaste II -hankkeen lähtökohtana ovat Kaste -ohjelman linjaukset, kunta- ja palvelurakennemuutoksen kehittämistarpeet sekä vuosina 2008–2010 Kaste -rahoituksella tehty ja tehtävä kehittämissuunnitelma. Hanke toteutuu kuntien, kuntayhtymien, järjestöjen, koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden, yksityisten palveluntuottajien ja muiden lasten ja perheiden kanssa toimivien yhteistyöverkostossa Etelä-Savon, Keski-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon maakunnissa yhdeksänä paikallisista tarpeista rakentuneena osahankkeena. Hankkeen kustannusarvio on 2 266 667 euroa. Hanketta hallinnoi Jyväskylän kaupunki.

Hankkeen tavoitteena on kehittää lasten ja perheiden palveluita vastaamaan heidän tarpeisiinsa joustavasti ja vaikuttavasti. Palveluiden kehittämisessä painotetaan lapsiperheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä varhaista puuttumista ja tukemista. Palvelujärjestelmää kehitetään siten, että moniammatillinen ja monitoimijainen yhteistyö toteutuu yli organisaatorajojen kiinnittämällä erityistä huomiota palvelujen nivelkohtiin. Työntekijöiden osaamista vahvistetaan varmistamaan palveluiden oikea-aikaisuutta, laatua ja vaikuttavuutta. Lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia lisätään palvelujärjestelmässä.

Hankkeen osahankkeet tekevät tiivistä yhteistyötä maakuntansa alueella. Osahankkeiden työntekijöistä muodostetaan ylimaakunnalliset tiimit hankkeen painopistealueiden mukaisesti. Painopisteitä ovat 1) ehkäisevän työn kehittäminen peruspalveluissa, 2) lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden ja lastensuojelun avoimuuden kehittäminen ja 3) sijaishuollon ja perhehoidon kehittäminen. Tiimit varmistavat ylimaakunnallisesti tapahtuvan kehittämistyön ja vastaavat omalta osaltaan tulosten levittämisestä koko hankealueelle. Painopistealueita yhdistävät kehittämistavoitteet, joita ovat 1) palvelurakenteiden ja -prosessien kehittäminen, 2) varhaisen puuttumisen työotteen vahvistaminen, 3) henkilöstön osaamisen vahvistaminen, 4) lasten, nuorten ja perheiden osallisuuden lisääminen sekä 5) arviointi.

Hankkeessa vahvistetaan ehkäiseviä palveluita (perhekeskus, neuvolan perhetyö) sekä varhaisen tuen ja puuttumisen toimintatapoja ja rakenteita lapsen suojelun, kasvun ja kehityksen varmistamiseksi. Peruspalveluiden tukemiseksi erityispalveluissa kehitetään ja pilotoidaan hoitomalleja, jalkautuvia työmuotoja ja konsultointikäytäntöjä sekä selkeytetään yhteistä työskentelyä (mm. lastensuojelu, lasten- ja nuorisopsykiatria). Lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskentelevien ja toimijoiden osaamista lisätään. Kehitetään palveluprosesseja, toimintamalleja (vertaisryhmät, ja perhekoulut) ja palveluohjausta lasten, nuorten ja lapsiperheiden osallisuutta vahvistaviksi. Seurataan ja raportoidaan hankkeen toteutumista, tiedotetaan ja levitetään saavutettuja tuloksia, kehitettyjä työ- ja toimintamalleja paikallisesti, ylimaakunnallisesti ja valtakunnallisesti.

Hankkeen vaikutukset kohdistuvat eri tasoille. Palvelurakenteiden kehittämisessä ydinajatuksena ovat eheät lasten ja perheiden palvelukokonaisuudet, jossa eri toimijoiden välinen yhteistyö on sujuvaa, työnjako selkeää ja suunnitelmallista. Asiakkaan kannalta hankkeen vaikutukset näkyvät selkeämpinä palvelurakenteina, toimivampina palveluina sekä lasten, nuorten ja lapsiperheiden osallisuutta vahvistavina työmenetelminä ja toimintatapoina. Asiakas kohdataan, häntä kuullaan aidosti ja hänen asiantuntemustaan arvostetaan. Tämä varmistaa suunnitelmallisen, tavoitteellisen ja asiakaslähtöisen palveluprosessin. Ehkäisevän työn, varhaisen puuttumisen ja tuen toimintarakenteet ja työkäytännöt ovat vakiintuneet peruspalveluissa sekä ehkäisevissä että korjaavissa palveluissa. Erityispalveluiden resurssit kohdentuvat oikein. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden kanssa työskentelevät ammattilaiset saavat tukea muutosprosessin läpiviemiseen koulutuksen, konsultaation ja työparityöskentelyn avulla. Henkilöstön osaamisen vahvistuminen lisää tuen antamista lapsen ja nuorten kasvu- ja kehitysyhteisöissä sekä varmistaa uudenlaisten toimintakulttuurien pysyvyyden ja juurtumisen.

1 HANKKEEN TAUSTA JA TARVE

Lapset ja perheet Kaste II -hankkeen lähtökohtana ovat Kaste -ohjelman linjaukset, kunta- ja palvelurakennemuutoksen kehittämistarpeet sekä Itä- ja Keski-Suomen lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämishankkeessa tehty työ. Hanke on käynnistynyt vuoden 2009 alusta vaiheittain. Kehittämistyötä on tehty laajassa yhteistyöverkostossa kuntien, kuntayhtymien, järjestöjen, koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden ja muiden toimijoiden kanssa. Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa on käynnistetty muutosprosesseja koko perhepalvelujen kentällä (äitiys- ja lastenneuvoloissa, varhaiskasvatuksen palveluissa, lastensuojelussa, oppilashuollossa, lasten- ja nuorisopsykiatriassa). Työ etenee, mutta aikaa ja voimavaroja tarvitaan muutosten eteenpäin viemiseksi, toimintakulttuurin muuttamiseksi sekä tulosten levittämiseksi ja juurruttamiseksi vielä vuosina 2011–2012.

Suurin osa suomalaisista lapsista ja nuorista voi hyvin, mutta yhä useampi lapsi ja nuori voi pahoin omassa kasvu- ja kehitysyhteisössään. Moni ongelma on ensin pieni ja helposti korjattavissa, mutta pitkittyessään monimutkaistuu ja hoito tulee kalliimmaksi. Pitkittyneiden ongelmien vuoksi tukea tarvitsevien nuorten auttaminen edellyttää tehokasta yhteistä työskentelyä ja erilaisten toimintamallien rakentamista. Sosiaalityöntekijöiden arvion mukaan 78 % lapsista on sijoitusvaiheessa psyykkisesti huonokuntoisia (Heino 2009, 90). Saman verran lastenpsykiatrien arvion mukaan lapsipsykiatrian asiakkaista on myös lastensuojelun asiakkaana Itä- ja Keski-Suomen alueella. Lastenpsykiatrian hoitoa ja terapioita toteuttava henkilöstö ilmaisee huolta lasten ja heidän vanhempiensa yhteydenpidon ja tapaamisten käytäntöjen sekä sijaishuoltopaikkojen muutosten tilasta. On tarve etsiä lapsen edun mukaisia tapaamiskäytänteitä sekä tehdä kaikki voitava, jotta pysyvyys voisi toteutua lasten elämässä. Nuorisopsykiatrian ja lastensuojelun yhteisten asiakkaiden auttamiseksi on tarve kehittää tukea nuorten koulutuksissa pysymiseen sekä työelämään siirtymiseen ja sitoutumiseen.

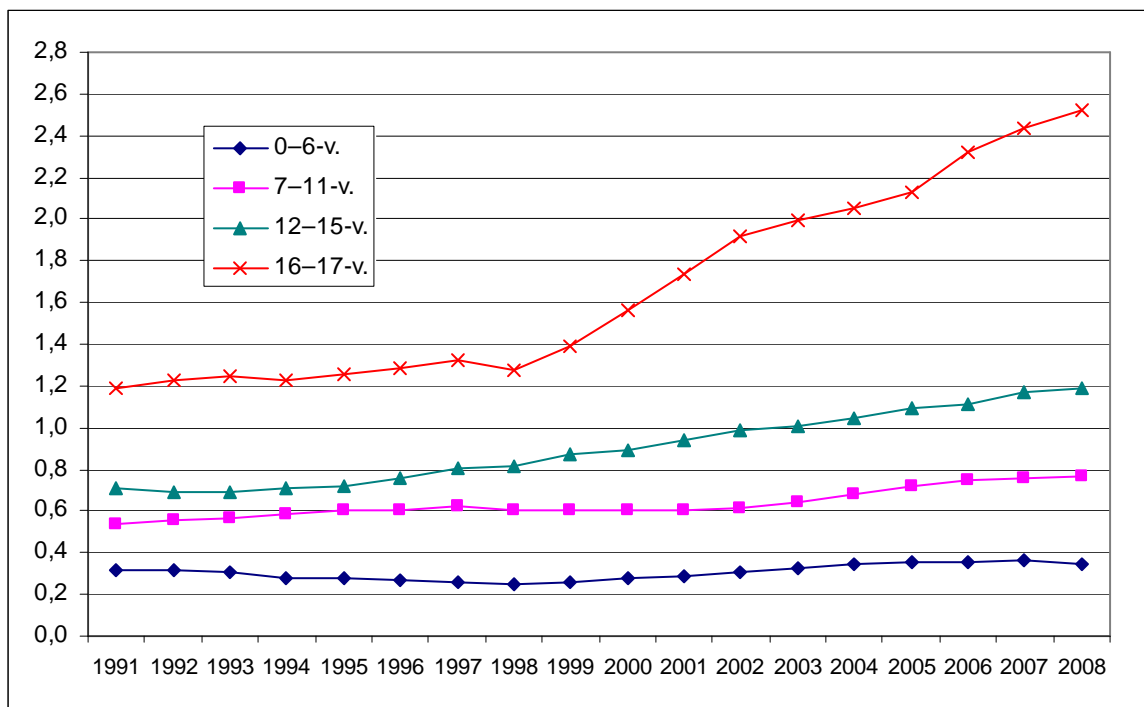
Suomessa oli vuonna 2008 kodin ulkopuolelle sijoitettuja 0–17-vuotiaita 1,3 % koko ikäluokasta ja avohuollon piirissä 0–17-vuotiaista 6,2 %. Luvut ovat kasvaneet tasaisesti 2000-luvulla. Itä- ja Keski-Suomessa avohuollon piirissä olevien ja kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten määrä on kasvanut 2000-luvun puolen välin jälkeen (taulukko 1). Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten osuus ikäluokasta on valtakunnallista keskiarvoa matalampi Etelä-Savossa ja korkeampi Pohjois-Karjalassa ja Pohjois-Savossa.

Taulukko 1. Kodin ulkopuolelle sijoitetut ja avohuollon piirissä olevat 0–17-vuotiaat lapset vuosina 2003–2008 koko maassa ja Itä- ja Keski-Suomessa (Sotkanet).

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Koko maa						
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17v ikäryhmästä %	1,0	1,1	1,1	1,2	1,2	1,3
Avohuollon piirissä lapsia ja nuoria 0-17v ikäryhmästä %	5,1	5,4	5,4	5,4	5,7	6,2
Etelä-Savo						
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17v ikäryhmästä %	0,9	1,0	1,2	1,2	1,2	1,1
Avohuollon piirissä lapsia ja nuoria 0-17v ikäryhmästä %	5,4	5,4	5,4	5,8	5,9	6,9
Pohjois-Savo						
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17v ikäryhmästä %	1,2	1,2	1,3	1,3	1,5	1,6
Avohuollon piirissä lapsia ja nuoria 0-17v ikäryhmästä %	5,6	6,4	6,8	7,0	7,7	8,3
Pohjois-Karjala						
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17v ikäryhmästä %	1,0	1,1	1,2	1,3	1,4	1,5
Avohuollon piirissä lapsia ja nuoria 0-17v ikäryhmästä %	4,6	5,1	4,8	4,7	4,5	5,2
Keski-Suomi						
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17v ikäryhmästä %	1,0	1,1	1,1	1,2	1,3	1,3
Avohuollon piirissä lapsia ja nuoria 0-17v ikäryhmästä %	7,0	7,1	6,8	5,9	6,4	8,1

Avohuollon palvelutarpeiden kasvun vuoksi erityisesti tukiperheitä tarvittaisiin paljon nykyistä enemmän koko Itä- ja Keski-Suomessa. Tukiperhetyön haasteellisuuden vuoksi tukiperheet tarvitsevat aiempaa enemmän tukea, ohjausta, koulutusta ja konsultaatiota. Näitä tukimuotoja kehitetään tässä hankkeessa mm. Pohjois-Savon Katse lapsen osahankkeessa.

Sijaishuoltoa tarvitsevien lasten määrä on lisääntynyt kouluikäisten ja etenkin 16–17-vuotiaiden lasten ryhmässä. Tämän ikäryhmän nuorten osuus on kasvanut jyrkästi vuodesta 1998 saakka (kuvio 1). Tuleva perhehoitolaki edellyttää perhehoidon määrällisen osuuden lisäämistä suhteessa laitoshoittoon. Laitoskeskeisyyden purkamisen edellyttää alueelliset mahdollisuudet hyödyntävän uudenlaisen perhehoidon kokonaisuuden kehittämistä. Lastensuojelun keskusliiton ja Talentian selvityksen mukaan perhehoitajien lakisääteinen vapaa-oikeus toteutuu kahdeksalla prosentilla ja perhehoitajan sairastuessa sijainen järjestyy yhdellä prosentilla riittävän usein (Muuronen ym. 2009, 15–16). Uusien sijaisperheiden löytämisen ja valmentamisen lisäksi kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä auttamisessa tarvitaan paljon yhteistyövalmiuksia ja toimintamallien yhteensovittamista, jotta välttyttäisiin pitkiltä ja toisiaan seuraavilta sijoituksilta eri hoitopaikkoihin.

Kuvio 1. Huostassa vuosittain olleet lapset, % suhteutettuna vastaavaan väestöön 1991–2008

Lapset ja perheet Kaste II -hanke toimeenpanee Kaste -ohjelman lisäksi valtakunnallisia lakeja (lastensuojelulaki), ohjelmia (Lasten, nuorten ja lapsiperheiden politiikkaohjelma, Terveystien edistämisen politiikkaohjelma, Terveystien 2015 ohjelma, Alkoholiohjelma), asetuksia (neuvola-asetus) ja suunnitelmia (mieli- ja päihdesuunnitelma). Hanke tulee tekemään edelleen tiivistä yhteistyötä hankealueella toteutettavien muiden lasten, nuorten ja perheiden palveluita kehittävien hankkeiden kanssa. Opetushallituksen koordinoimien hankkeiden kanssa kehitetään yhdessä oppilashuoltoa, varhaista puuttumista ja tukemista sekä järjestetään yhteistä koulutusta.

1.1 Etelä-Savo

Etelä-Savon kunnissa on tehty isoja rakenteellisia muutoksia viime vuosina. Mikkelin kaupungin elämäkaarajatteluun pohjautuva organisaatiomalli, Savonlinnan seudun yhteinen sosiaali- ja terveystieteiden Sosteri, JJR:n kuntayhteistyö (Juva, Joroinen ja Rantasalmi) ja Pieksämäen kuntaliitokset sekä perhepalvelukeskuksen käynnistyminen ovat kaikki lisänneet palveluiden uudistamis- ja kehittämistarpeita maakunnassa. Lapset ja perheet Kaste -hankkeen Etelä-Savon osahanke on ollut tiiviisti mukana palveluiden uudistamisessa sekä aikaisemmin tehdyn kehittämistyön ja syntyneiden hyvien käytäntöjen levittämisessä koko maakuntaan. Tukea uusien rakenteiden mukanaan tuomiin palveluiden muutoksiin tarvitaan myös jatkossa Lapset ja perheet Kaste II -hankkeen toimesta.

Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus (ISO) on ollut rakentamassa Etelä-Savon kehittämishanketta luomalla verkostoja ja vahvistamalla rakenteita. Lapset ja perheet Kaste-hanke on tehnyt tiivistä, jatkuvaa yhteistyötä ISO:n kanssa muun muassa maakunnallisten koulutusten järjestämisessä sekä aikaisemmissa hankkeissa luotujen eri henkilöstö- ja toimialaverkostojen ylläpitämiseksi. Lapset ja perheet Kaste -hankkeen kehittäjät ovat olleet mukana maakunnallisissa ja osin myös läänin sekä valtakunnallisissa kehittämisverkostoissa, ovat tehneet yhteistyötä järjestöjen ja oppilaitosten kanssa sekä ovat olleet mukana suunnittelemassa ja pilotoimassa uusia toimintamalleja.

Etelä-Savon alueella ehkäisevää työtä on kehitetty useassa hankkeessa. Hankkeiden avulla on vahvistettu perhekeskusajattelua ja varhaista tukea sekä lisätty mahdollisuuksia asiakkaan kohtaamiseen silloin, kun auttamismahdollisuudet ovat vielä hyvät. Lapset ja perheet Kaste -hankkeessa on jatkettu näiden jo päättyneiden hankkeiden työtä esimerkiksi pyrkimällä juurruttamaan hyviksi havaittuja toimintamalleja osaksi kuntien perustoimintaa ja toimimalla asiantuntijoina sekä olemalla tukena olemassa olevissa moniammatillisissa työryhmissä ja varhaisen tuen toiminnoissa. Mikkelin ja sen seudun kunnat ovat hankkeen ensimmäisessä vaiheessa saaneet tukea ja apua lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatimiseen sekä kuntakohtaisesti että seudullisesti, Pieksämällä on kehitetty perhepalvelukeskuksen eri työntekijäryhmien välistä yhteistyötä ja varhaisen tuen toimintamuotoja, Savonlinnassa työstetään menetelmiä eroperheiden lasten kuulemiseen ja seutukunnalla on aloitettu huolen puheeksi oton koulutukset eri kokoonpanoissa. Huolen puheeksi oton ja varhaisen puuttumisen koulutuksia jatketaan Kaste II -hankkeessa. Ehkäisevän työn kehittäminen täsmentyy maakunnallisten kärkihankkeiden mukaisesti. Lisäksi kehitetään erityispalvelujen ja peruspalvelujen välistä yhteistyötä sekä erityispalvelujen antamaa tukea peruspalveluille niin, että korjaavien toimintojen määrää voitaisiin vähitellen vähentää.

Sijaishuollon kehittämisen teema-alueella on jatkettu aikaisemmissa sijaishuollon kehittämishankkeissa aloitettua työtä. Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa on kehitetty maakunnallista resurssikeskusta ja tietorekisteriä, johon päivitetään tietoa ajan tasalla olevista maakunnan sijaishuolto- ja hoivapaikoista ja hyvistä käytännöistä. Etelä-Savoon on hankittu atk-pohjainen sovellus rekisteriä varten. Rekisteriin kerätään tiedot ammatillisista perhekodeista ja lastensuojelulaitoksista. Tietojen kerääminen perustuu kehittäjäsosiaalityöntekijän tekemään käyntiin jokaisessa sijaishuoltoyksikössä. Henkilökohtaisella käynnillä pyritään varmentamaan palvelujen laatua ja tuomaan sosiaalityöntekijän näkemys esiin. Kaste-hanke on jatkanut aikaisempien hankkeiden käynnistämää koulutuspäiviä sijaishuollon toimijoiden osaamisen vahvistamiseksi.

Etelä-Savon sairaanhoitopiiriin toteuttamana Lapset ja perheet Kaste -hankkeessa on mm. kuvattu lastensuojelun ja lasten- ja nuorisopsykiatrian väliseen yhteistyöalueeseen sijoittuvaa prosessia toimivien käytäntöjen ja työskentelytapojen löytymiseksi juuri tässä nivelkohdassa. Lisäksi on

lisätty sijaishuollon kentällä toimivien työntekijöiden osaamista kiintymyssuhteiden tukemisessa lapsen tarpeita huomioivaksi ja kiintymyssuhteita vahvistaviksi.

Kaste II:ssa sairaanhoitopiiri kehittää neuropsykiatrisista häiriöistä kärsivien lasten ja nuorten tutkimusta, hoitoa ja kuntoutusta. Tällä hetkellä neuropsykiatrisista häiriöistä kärsivät lapset ja nuoret ovat suurin yksittäinen potilasryhmä erikoissairaanhoidossa ja voimakkaasti kehittyvä alue psykiatriassa. Erikoissairaanhoidossa ei voi eikä sen tule jatkossa vastata yksin tämän potilasryhmän hoidosta, koska tehokkaimmat tukimuodot tapahtuvat lapsen tai nuoren arkiympäristössä. Tämän vuoksi tarvitaan lisää alueen tarpeisiin räätälöityä koulutusta ja eri toimijoiden yhteistyön kehittämistä. Toinen sairaanhoitopiirin toteuttama kehittämisalue on lastensuojelun ja lasten- ja nuorisopsykiatrian yhteistyöalueen vahvistaminen. Suurella osalla lasten- ja nuorisopsykiatrian potilaista ja heidän perheistään on lastensuojelullisia tarpeita ja toisaalta useilla lastensuojelun asiakasperheillä on lasten- ja nuorisopsykiatristen palveluiden tarvetta. Tehokkaan avun varmistamiseksi on tehtävä tiivistä ja toimivaa yhteistyötä, käytettävä voimavaroja järkevästi ja kehitettävä uusia yhteistyömuotoja. Tarvitaan myös palvelujärjestelmän kehittämistä siten, että moniammatillinen ja -toimijainen yhteistyö yli organisaatorajojen toteutuu asiakkaiden tarpeita vastaavasti ja joustavasti.

Etelä-Savon alueella on paljon eri sijaishuollon toimijoita ja sijaishuollossa olevia lapsia ja nuoria, joiden syntymäperheiden kanssa tehtävä yhteistyö on ollut vaihtelevaa ja vaikeasti toteutettavaa. Lapsen hyvinvoinnin kannalta hyvä yhteistyö syntymäperheen kanssa on kuitenkin tärkeää ja usein välttämätöntäkin. Sijaishuollossa olevat lapset ja nuoret tarvitsevat kasvatuksellisen tuen lisäksi myös vaurioituneita kiintymyssuhteita korjaavia kokemuksia. Näiden työmuotojen käynnistämiseksi, kehittämiseksi ja tukemiseksi tarvitaan sekä koulutusta että konsultaatio- ja yhteistyömuotojen kehittämistä, jota myös sairaanhoitopiiri osahankkeessaan koordinoi. Etelä-Savossa toteutettiin Kaste II:n suunnitteluun liittyvä GOPP-työpaja, jossa osallistujina olivat maakunnan kuntien, sairaanhoitopiirin, järjestöjen, Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen, ammattikorkeakoulun ja nykyisen hankkeen edustajia. Työpajan työskentelyä ja tuotoksia on hyödynnetty laajasti Etelä-Savon osahankkeen suunnittelussa.

Etelä-Savon maakunnassa käynnistyy ”Mulla on asiaa!” -hanke, jossa tavoitteena on 7–13-vuotiaiden kuulemisen ja vaikuttamisen kytkeminen mukaan kuntien hyvinvointisuunnitelmien seurantaan ja arviointiin. Kohderyhmänä ovat eteläsavolaiset kunnat, järjestöt, yksityiset organisaatiot / lastensuojelulaitokset sekä alueen lapset. Tavoitteena on luoda kuntiin systemaattisesti kuulemis- ja vaikuttamisen menetelmiä, joiden kautta lasten osallisuus kasvuyhteisöjen ja palvelujen kehittämiseen mahdollistuu nykyistä paremmin. Hanke toteutetaan tiiviissä yhteistyössä Etelä-Savon kuntien, sidosryhmien sekä Kaste-hankkeen kanssa, hakijana ja hallinnoijana on Mikkelin ammattikorkeakoulu. Hankkeen rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö.

1.2 Keski-Suomi

Keski-Suomi on selkeä maakunnallinen alue, jossa on totuttu tekemään sosiaali- ja terveydenhuollon kentällä tiivistä yhteistyötä kuntien välillä, seutukunnittain ja maakunnassa. Kunnat ovat sitoutuneet yhteisiin tavoitteisiin palvelujen järjestämisessä ja kehittämisessä. Pitkäaikaisesta yhteistyöstä on esimerkkinä mm. Keski-Suomen sijaishuoltoyksikkö, joka on toiminut maakunnassa kolmekymmentä vuotta. Myös kehittämishankkeet on toteutettu laajoilla yhteistyörakenteilla. Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus (Koske) on koordinoanut sosiaalialan kehittämistä ja yhdistänyt eri hankkeiden toimijat yhteiseksi verkostoksi. Luoduissa verkostoissa on toteutettu lasten, nuorten ja perheiden palveluiden kehittämistyötä kuntien, kuntayhtymien, järjestöjen, oppilaitosten ja yksityisten palveluntuottajien yhteistyönä.

Kuntien palvelurakenteen muutokset ovat lisänneet tarvetta organisoida palveluita uudella tavalla. Meneillään olevan Lapset ja perheet Kaste -hankkeen aikana on kunnissa kehitetty organisaatio- ja sektorirajat ylittävän yhteistyön rakenteita ja toimintamalleja. Palvelurakenteiden muutokset jatkuvat mm. kuntaliitosten, seututerveyskeskuksen ja isäntäkuntamalliin siirtymisen seurauksena, joten palveluiden asiakaslähtöisen organisoitumisen varmistaminen tarvitsee edelleen tukea. Hanke kytkeytyy kuntien omiin kehittämistyön linjauksiin toteutuen laajana moniin toimenpiteisiin vastaavana ja monilla seutukunnilla pilotoitavana kehittämistyönä. Laaja-alaisen hankkeen on vaikea päästä pysyviin tuloksiin lyhyessä hankeajassa.

Käynnissä olevan Lapset ja perheet Kaste -hankkeen aikana kuntien, järjestöjen ja hankkeiden yhteistyössä on noussut esiin *lähisuhde- ja perheväkivallan* ehkäisyn, tunnistamisen ja puuttumisen toimintamallin puuttuminen useimmasta Keski-Suomen kunnasta. Näkemystä vahvistaa Keski-Suomen sairaanhoitopiirissä käynnissä olevan Lähisuhdeväkivalta-projektin (EU, Daphne III) tekemä selvitys lähisuhdeväkivallan uhrien palveluista ja palveluketjuista. Selvitys osoitti, että sosiaali- ja terveysministeriön suositusten (2006) mukainen lähisuhde- ja perheväkivaltatoimintamalli on laadittu vain hyvin harvassa Keski-Suomen kunnassa. Kunnissa valmius tunnistaa ja auttaa lähisuhdeväkivallan vuoksi palveluja tarvitsevia asiakkaita on jäsentymätön ja vaihtelee kuntakohtaisesti. Kaste II hankkeessa toimintamalli luodaan pilotoitaviin kuntiin Keski-Suomessa.

Kaste II -hankkeessa pyritään syventämään, juurruttamaan ja levittämään Kaste I -hankkeessa saatuja tuloksia sekä jatkamaan alkuun lähtenytä kehittämistyötä useilla alueilla. Varhaisen puuttumisen ja huolen puheeksiottamisen ajattelumalli pyritään juurruttamaan koko Keski-Suomen alueella, mikä merkitsee pitkäjänteistä kouluttamista ja dialogisen keskustelukultuurin tukemista. Varhaiskasvatuksessa jatketaan kasvatuskumppanuus ajattelun juurruttamista uusilla alueilla. Päivähoidon, perhetyön ja lastensuojelun yhteistyökäytäntöjä on kehitetty pilotissa Jyväskylässä yhdellä alueella. Asiakaslähtöisten yhteistyökäytäntöjen kehittäminen jatkuu uudessa hankkeessa. Toinen monitoimijaisen yhteistyön kehittämisen alue on lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden ja lastensuojelun välisen yhteistyön rakentuminen asiakkaan näkökulmasta vaikuttavaksi ja toimivaksi palvelukokonaisuudeksi. Työ on aloitettu ensimmäisessä Kaste-hankkeessa nuoruusikäisten palvelukokonaisuuden tarkastelulla.

Sijaishuollon alueella perhehoitajien osaamisen ja tukemisen vahvistaminen on aloitettu koulutuksilla, työkokouksilla ja intensiivisen tuen ryhmillä. Kaste II -hankkeessa kuntien käyttöön pyritään luomaan perhehoidon tukimuotojen valikko. Kaste I -hankkeessa aloitettu maakunnallisen perhehoidon toimintaohjeen valmistelu ja levittäminen jatkuu valtakunnallisen perhehoidon toimintaohjelman ja uudistuvan perhehoitajalain edellyttämällä tavalla. Perhehoidon osuutta pyritään lisäämään kehittämällä sen eri muotoja, kuten nuorten perhehoitoa.

Vertaisryhmätoimintaa on ensimmäisessä hankkeessa kehitetty muun muassa vertaisryhmäohjaajien koulutuksella. Vertaisryhmätoiminnan laajentaminen uusille ryhmille on osallisuutta lisäävänä toimenpiteenä Kaste II -hankkeen tulostavoitteena.

Lapset ja perheet kaste-hanke Keski-Suomessa on tehnyt yhteistyötä alueella toimivien muiden hankkeiden sekä järjestöjen kanssa. Esimerkiksi koulutuksia on järjestetty hankeyhteistyönä ja kumppaneina ovat olleet muun muassa Jyväskylän katulähetys ry:n Perhepolku -hanke, Pelastakaa lapset ry:n lyhytaikaisen perhehoidon kehittämishanke, Pelastakaa lapset ry:n ja Viola ry:n yhteinen väkivaltatyö sijaishuollossa -hanke sekä sivistystoimen Kelpo-hanke ja oppilashuollon kehittämishankkeet. Järjestöyhteistyötä on tehty muun muassa Perhehoitoliiton, Pelastakaa lapset ry:n, Pesäpuu ry:n ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piirin ja paikallisyhdistysten kanssa. Hanke- ja järjestöyhteistyö jatkuu Kaste II -hankkeessa. Kuntien, järjestöjen ja hankkeiden kehittämissyhteistyö tuottaa synergiaetua ja vähentää päällekkäisyyttä.

1.3 Pohjois-Karjala

Pohjois-Karjalassa Kaste -hankkeen ensimmäinen vaihe on sisältänyt seudullisen sijaishuoltoyksikön kehittämistyötä, sijaishuollon perhehoitajien koulutusprosessin ja koulutusmallin luomisen, vertaisryhmätoiminnan kehittämistä ja koordinoitua (MLL), lastenpsykiatrisen kotisairaaloimintaa (PKSSK) sekä työtä pysyvän kehittämisrakenteen turvaamiseksi.

Lapset Perheet Kaste II vaiheessa Pohjois-Karjalassa tullaan keskittymään toimivan palveluketjun ja vaikuttavampien toimintamallien ja työkäytäntöjen kehittämiseen lasten ja nuorten terapiapalveluissa. Hanke toteutetaan yhteistyössä Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymän (PKSSK) sekä Pohjois-Karjalan kuntien kanssa.

Pohjois-Karjalassa lasten terapiapalveluja tuotetaan kuntien, kuntayhtymien, yksityisten palvelujen tuottajien ja kolmannen sektorin palveluissa. Kunnissa terapiapalveluja tuotetaan osana sosiaali- ja terveydenhuoltoa mm. kasvatus- ja perheneuvoloissa, kuntoutuspalveluissa ja terveyskeskuspsykologien toimesta. Lapsille tarjottavat terapiapalvelut rahoittavat pääosin kunnat kuntien omien palvelujen, kuntayhtymän palvelujen sekä yksityisiltä palveluntuottajilta ja kolmannelta sektorilta tehtyjen ostopalvelujen kautta. Myös kansaneläkelaitoksella on keskeinen rooli palvelujen rahoitusjärjestelmässä. Vuoden 2009 aikana on käyty paikallisesti keskusteluita eri toimijoiden kesken. Palvelujärjestelmän ja yli hallinnollisten rajojen menevien toimintaprosessien selkeytykselle on todettu olevan tarve niin toimijoiden kuin asiakkaan näkökulmasta.

Terapiapalveluiden kehittämisen tarve nousi esille syksyllä 2009 toteutetussa GOPP -työpajassa, jossa työstettiin Kaste II hankkeen sisältöjä. Työpajassa olivat mukana Joensuun seudun kuntien sosiaali- ja terveystoimen edustajien lisäksi Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymän (PKSSK), kansaneläkelaitoksen sekä lasten ja perheiden alueella toimivien järjestöjen edustajia (PELA, MLL, Honkalampisäätiö). Pajatyöskentelyssä nimettiin neljä kokonaisuutta, joihin tulisi kiinnittää huomiota, kun kehitetään lasten terapia- ja tukipalveluja niin että palvelujärjestelmä kokonaisuudessaan pystyisi paremmin vastaamaan lasten nuorten tarpeisiin:

- varhainen puuttuminen (koetaan liian vähäiseksi)
- sekava palvelupalvelujärjestelmä (koetaan pirstoutuneeksi ja että palvelujärjestelmän ulkopuolelle jää perheitä)
- tarpeet ja resurssit (erityisesti lapsiperheiden kotipalvelun vähäisyys koettuun tarpeeseen nähden)
- vastuut ja toiminta (toimijat eivät tunne toistensa toimintaa palvelujärjestelmän kokonaisuudessa, eri toimijoiden vastuiden sopiminen, toimintatapojen uudistaminen)

1.4 Pohjois-Savo

Kaste rahoituksen ensimmäisellä ohjelmakaudella Pohjois-Savon osahankkeet ovat tehneet tiivistä yhteistyötä. Esille on noussut mm. kysymykset perusterveydenhuollon palvelurakenteen luomista mahdollisuuksista pienten lasten perheiden tukemiseksi ja ohjaamiseksi vuorovaikutuksen pulmissa ja häiriöissä. Erikoissairaanhoidon tulisi ohjata vain vaikeammat ja pitkäaikaiset vuorovaikutuksen ongelmat. Maakunnallisessa yhteistyössä on syntynyt tarve tehdä yhteistyötä perheiden auttamiseksi vanhemman ja lapsen vuorovaikutukseen liittyvissä ongelmissa. Päällekkäisen työn välttäminen ja toisaalta perheen saama tehokas ja oikein kohdennettu apu edellyttäisi pikkulapsiperhetyötä tekevien neuvolan terveydenhoitajien, lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden, lapsiperheiden mielenterveyspalveluiden, järjestöjen sekä erikoissairaanhoidon välillä yhteistyön mahdollistavia konsultointi- ja työkäytäntöjä, yhteisiä

palveluun / hoitoon ohjaamisen käytäntöjä sekä mahdollisuuksia organisaation sisällä toteuttaa kehitettyjä vuorovaikutuksen tukemiseen tähtääviä toimintakäytäntöjä.

Ensimmäisellä hankekaudella on noussut esille tarve tehdä yhteistyötä Kuopion neuvolatoimen ja KYS:n pikkulapsipsykiatrian välillä, jotta vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen ja kiintymyssuhteen häiriöiden tunnistaminen ja ongelmien laadun arvioiminen toteutuu varhemmin. Erikoissairaanhoidolta toivotaan koulutusta ja konsultaatiokäytäntöjä vuorovaikutuksen pulmiin. Konsultaatiota toivotaan kehitettävän siten, että ne palvelevat perusterveydenhuollon henkilöstön työskentelyn tarpeita sekä yhteistyötä hoitoon ohjaamisessa. Erikoissairaanhoidolta toivotaan myös koulutusta ja tukea perustason toimintakäytäntöjen kehittämiseksi vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen tukemiseksi. Kuopion kaupungin lasten mielenterveydenjärjestäminen on muutoksen alla, hankeyhteistyö kohdentuu nyt siten erikoissairaanhoidon ja lastenneuvolan rajapinnalle.

Terve lapsuus arjessa -hankkeessa (2005–2007) kehitettiin tarve- ja asiakaslähtöinen, poikkihallinnollinen varhaisen tuen palvelumalli. Meneillään olevassa *LapsiKuopio* -hankkeessa (2008–2010) on jalkautettu palvelumallin eri osioita tavoitteena vahvistaa vanhempien ja henkilöstön osaamista sekä luoda tasalaatuiset lastenneuvola-, päivähoito- ja alkuopetuspalvelut koko kaupungin alueelle. *LapsiKuopio II* -hankkeessa (2010–2012) saatetaan päätökseen varhaisen tuen palvelumallin jalkauttamistyö sekä vakiinnutetaan, arvioidaan ja seurataan poikkihallinnollista ja organisaatioiden välistä kokonaisuutta ohjaava toiminta. Hankkeessa määritellään varhaisen tuen palvelualueelle vastuuhenkilöt, jotka määrittelevät, koordinoivat ja arvioivat asiakaslähtöisesti vuoropuhelua ja koko palveluketjun vaikutuksia. Toteutettava kehittämistyö on osa Kuopion kapunkitasoista palvelualueuudistusta.

LapsiKuopio II-hankkeen aikana toteutetaan avohuollon vaikuttavuusarviointitutkimus. Tutkimuksen yhtenä osiona on lastensuojelun tukitoimena päivähoidossa olevien lasten tilanne Kuopiossa. Tutkimuksen eräs tavoite on selkeyttää päivähoidon perhetyön ja päivähoidon rooleja ja työjakoa. Toinen *LapsiKuopio II* -hankkeen aikana toteutettava tutkimushanke on Lihavuuden, metabolisen oireyhtymän ja diabeteksen ehkäisyyn suunnitellun terveydenedistämismallin testaaminen lapsilla -tutkimushanke Kuopiossa ja Pohjois-Savossa vuosina 2010–2012. Terveydenedistämismalli on kehitetty professori Timo Lakan johtamassa Lasten liikunta ja ravitsemus -tutkimuksessa saatujen kokemusten ja tiedon avulla.

Pohjois-Savon alueellisen lastensuojelun kehittämissyksikön koordinoiman *Katse lapseen* -hankkeen yhtenä painopisteenä on ollut toimenpide 7:n mukaisesti kehittää vaativaa perhehoitoa ja purkaa sitä kautta sijaishuollon laitoskeskeisyyttä. Kehittämistyötä on kohdennettu perhehoitoon toteutuvissa sijoituksissa lapsen ja perheiden tuen tarpeiden huolelliseen selvittämiseen ja tarpeisiin vastaamiseen mm. mentoroinnilla ja vanhempien auttamisella. Tavoitteena on ollut välttää sijoitusten pitkittyminen. Itä- ja Keski-Suomen osahankkeiden yhteistyönä kehitettiin uusien perhehoitajien rekrytoimista osana valtakunnallista Perhehoitoliiton koordinoimaa Ajoissa kotiin -kampanjaa.

Perhehoidon vaativuuden kriteerit puuttuvat valtakunnasta. Lastensuojelun sijaishuoltoon sijoitettavien lasten hoidon vaativuuden kriteerien kehittämisestä on tarkoitus saada apua sijoitusvaiheessa sopivan sijoitusperheen valintaan ja vaikuttavaan perhehoitoon tarvittavien tukien järjestämiseen. Alueellisia tukirakenteita hyödyntäen kehitetään perhehoidon, sosiaalityön, lasten ja nuorisopsykiatrian sekä muiden ammatillisten toimijoiden yhteisten palvelumallien sekä vertaistuen verkostojen toimivuutta ja puretaan lastensuojelun laitoskeskeisyyttä alueella.

Perhehoidon vahvistaminen sijaishuollossa edellyttää koko perhehoidon prosessin huolellista läpikäymistä. Rekrytoinnin ja valmennuksen lisäksi tarvitaan sijoituksen eri vaiheisiin entistä toimivampia tuen malleja. Toimeksiantosopimuksen laadinta, tuentarpeiden kartoitus ja tarpeisiin vastaaminen lapsi- ja perhekohtaisesti edellyttää suunnitelmallisia ja joustavasti toimivia palveluja. Tukitoimet tulisi saada mahdollisimman lähelle perheitä matalan kynnyksen periaatteella alueellista verkostoitumista edistäen. Tavoiteltaessa perhehoidon suhteellisen osuuden lisääntymistä, on tarve kehittää myös kriisiperhehoitoa. Uusista huostaanotoista oli vuonna 2008 kiireellisten sijoitusten osuus kolme neljäsosaa. Kiireellisesti sijoitettujen lasten hoito ja perheiden kanssa tehtävä yhteistyö edellyttää sekä perheiden rekrytointia, valmennusta että vankkaa 24 tunnin tuen takaamista kriisiperheille.

Kiintymyssuhdevauriot näkyvät vuorovaikutustilanteissa perheessä, päiväkodissa, koulussa ja harrastuksissa, erilaisissa lapsen arjen toimintaympäristöissä. Suuri osa sijoitetuista lapsista käy terapioissa, mutta lapsi ei välttämättä pysty siirtämään terapiassa syntynyttä suhdetta ja toimintamalleja arjen toimintaympäristöönsä ja lapsen arkea jakavat aikuiset ovat keinottomia lapsen oireillessa. Tarvitaan tukea vakavasti häiriintyneen lapsen ja sijaisvanhempien vuorovaikutussuhteen luomiseen. Tukea lasten kouluelämään, nuorten koulutuksissa pysymiseen sekä työelämään siirtymiseen ja sitoutumiseen on kehitettävä lasten- ja nuorisopsykiatrian ja lastensuojelun yhteisten asiakkaiden auttamiseksi. Kaste II:ssa jatketaan yhteistyötä OPM:n tukeman Reilusti rinnakkain – hankkeen kanssa kodin ja koulun välisen kasvatuskumppanuuden edistämiseksi Pohjois-Savon peruskouluissa sekä 16-vuotta täyttäneiden syrjäytymisen ehkäisemiseen mahdollisesti syksyllä 2010 käynnistymässä olevan Lähde- hankkeen kanssa. Siilinjärvi yhdessä lähikuntien kanssa on hakenut EU-rahoitusta 175 000 asukkaan väestöpohjalla tälle nuorten aikuisten ja heidän perheidensä syrjäytymisen ehkäisyyn.

KYS in Lastenpsykiatrian klinikan intensiivisen perhehoidon kehittämisen osahanke *Tutki ja Turvaa* on kehittänyt Lapset ja perheet Kaste -hankkeen ensimmäisessä vaiheessa perhehoito-interventiota, jolla on tavoiteltu muutosta vanhemman ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa ja kiintymyssuhteessa. Vuorovaikutuksen ja kiintymyssuhteen ongelmiin varhain puuttumalla voidaan ehkäistä mahdollisia myöhemmin ilmeneviä psyykkisiä häiriöitä. Tutki ja Turvaa I -hankkeen (2009–2010) aikana pilotoitiin kuusi hoitajaksoa kahdessa eri ryhmässä. Pilotointi toteutettiin yhteistyössä lastenpsykiatrian poliklinikan työryhmien kanssa ja se kohdentui yhtä poikkeusta lukuun ottamatta alle viisivuotiaiden lasten perheisiin. Vanhemmilta saatuja palautteita ja työntekijöiden kokemuksia hoitomallin toimivuudesta hyödynnetään kehittämistyötä jatkettaessa.

Tarve kehittämistyön jatkamiselle Kaste II -hankerahoituskaudella liittyy hoitomallin kehittämiseen eri kohderyhmille soveltuvaksi sekä kiintymyssuhdehäiriöihin kohdentuvan hoitomallin vakiinnuttamiseksi lastenpsykiatrian avohoitoon. Kehitettäessä hoitajaksoja eri kohderyhmien tarpeisiin hyödynnetään hoitomallin ensimmäisissä pilotoinneissa vanhemmilta ja työntekijöiltä saatuja kokemuksia hoitomallin toimivuudesta. Vauvaikäisten lasten perheisiin kohdistuvat varhaiseen vuorovaikutukseen interventiot ovat luonteeltaan erilaisia kuin vanhempien, jo kouluikään ehtineiden lasten perheisiin kohdistuvat. Puuttumalla riittävän ajoissa ongelmallisiin asioihin vähenee tarve sille, että intervention tulisi tuottaa muutosta lapsen käyttäytymisessä. On enemmän tilaa myös ennaltaehkäisevässä mielessä. Jo kouluikään ehtineiden lasten perheet ovat usein suurissa vaikeuksissa myös lapsen haastavan käyttäytymisen vuoksi. Myös sijoitettujen lasten mielenterveysongelmat ja suhteessa olemisen vaikeudet näkyvät erikoissairaanhoidossa. Sijoitettujen lasten osuus terapiassa olevista lapsista on merkittävä ja tukea tarvitaan vakavasti häiriintyneen lapsen ja sijaisvanhempien kiintymyssuhteen luomiseen. Tarve kehittämistyön jatkamiseen liittyy sijaisvanhemman ja lapsen kiintymyssuhteen rakentumisen tukemiseen osana terapiaprosessia tai itsenäisenä interventiona. Tutki ja Turvaa hanke II – hankkeessa kehitetään ja pilotoidaan hoitajaksoja

pienille vauvoille, kouluikään ehtineille ja heidän vanhemmilleen sekä sijoitettujen lasten ja sijaisvanhempien tarpeisiin.

Koulun yhtenä tehtävänä on ennalta ehkäisevästi tukea lapsen / nuoren psykososiaalista kasvua ja kehitystä, oppimista ja opiskelua sekä ammatillista kehitystä yhteistyössä koulun koko henkilökunnan, vanhempien ja alueen muiden toimijoiden kanssa. Usein ongelmaksi muotoutuu se, että paikallisella tasolla ja jopa saman organisaation sisällä ei ole sovittu, miten yhteisön tai yksilön terveysuhkia ja pahoinvointia tunnustetaan, miten niihin puututaan ja miten ongelmiin joutunutta tuetaan oman elämänhallinnan ja esimerkiksi koulutuksen loppuun saattamiseen. *KYSin nuorisopsykiatrian koordinoimassa osahankkeessa* kehitetään varhaista puuttumista nuorten ongelmiin ja kehitetään niiden nuorten tukemista normaalissa kasvu- ja opiskeluympäristössä, joille on jo syntynyt ongelmia. Kehittämistyön kohteena on moniammatillisen tiimityön ja yhteistyön luominen jo toimiviin perustason yksiköihin ja yksiköiden välille (oppilas- ja opiskelijaterveydenhuolto, lastensuojelun sosiaali- ja perhetyö, työvoimatoimiston toiminta). Perustason ja erikoissairaanhoidon tason toimintojen tulisi muodostaa nykyistä toimivampi palveluketju. Psykkisesti oirehtivien nuorten auttaminen ja kuntoutus ei ole pitkäjänteistä ilman perustason mukana oloa ja toisaalta perustasolla tulisi havaita ja puuttua lievempiin ongelmiin, jotta vakaviin vaikeuksiin joutuneille nuorille ja heidän perheilleen jäisi tilaa erikoispalveluissa.

Pohjois-Savon osahankkeet tekevät tiivistä yhteistyötä myös Kaste II aikana. Liitteessä 1 on kuvattuna kolmen osahankkeen välinen yhteistyö, johon tulee liittymään vielä neljäs Pohjois-Savossa uutena aloittava KYSin nuorisopsykiatrian osahanke. Osahankkeiden välisen yhteistyön lisäksi Pohjois-Savon osahankkeet tekevät yhteistyötä maakunnassa meneillään olevien muiden hankkeiden kanssa (OPM, ESR ym.)

2 KOHDERYHMÄT JA HYÖDYNSAAJAT

2.1 Kohderyhmät

Hankkeen välittömänä kohderyhmänä ovat työntekijät, jotka kohtaavat lapsia, nuoria ja lapsiperheitä kunnissa ja sairaanhoitopiireissä Itä- ja Keski-Suomessa.

Hankkeen välillisenä kohderyhmänä ovat lapset, nuoret ja heidän perheensä Itä- ja Keski-Suomessa.

2.2 Hyödynsaajat

Hankkeen hyödynsaajia ovat kohderyhmien lisäksi järjestöissä työskentelevät ja toimivat, yksityiset palveluntuottajat, tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, muut sidosryhmät, THL, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.

Järjestöhyödynsaajia ovat mm. Pelastakaa Lapset ry, Perhehoitoliitto ry, Ensi- ja turvakoti ry, Mannerheimin Lastensuojeluliiton piiri ry:t, Sijaisvanhempien yhdistykset, Viola väkivallasta vapaaksi ry.

Yksityisiä palveluntuottajia ovat lähinnä lastensuojelupalveluita tuottavat yksityiset ammatilliset perhekodit ja yritykset.

Tutkimus- ja koulutusorganisaatioita ovat mm. alueen yliopistot ja niiden eri tiedekunnat (lääketiede, yhteiskuntatiede, kauppatiede, filosofia, kasvatustiede, varhaiskasvatus), alueen ammattikorkeakoulut ja ammattiopistot.

3 HANKKEEN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Hanke lisää lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia ja osallisuutta, ehkäisee syrjäytymistä ja parantaa palveluiden laatua, vaikuttavuutta ja saatavuutta.

3.1 Hankkeen tarkoitus

Hankkeen tarkoituksena on, että lapset, nuoret ja lapsiperheet saavat suunnitelmallista, oikea-aikaista ja asiantuntevaa palvelua, jonka avulla heidän osallisuutensa ja hyvinvointinsa paranee Itä- ja Keski-Suomessa.

3.2 Hankkeen tavoitteet

1. Lasten, nuorten ja perheiden palveluita kehitetään vastaamaan heidän tarpeisiinsa joustavasti ja vaikuttavasti. Palveluiden kehittämisessä painotetaan lapsiperheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä varhaista puuttumista ja tukemista. Palvelujärjestelmää kehitetään siten, että moniammatillinen ja monitoimijainen yhteistyö toteutuu yli organisaatorajojen kiinnittämällä erityistä huomiota palvelujen nivelkohtiin.

2. Työntekijöiden osaamista vahvistetaan varmistamaan palveluiden oikea-aikaisuutta, laatua ja vaikuttavuutta.

3. Lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia lisätään palvelujärjestelmässä.

4 HANKKEESSA SAAVUTETTAVAT TULOKSET MAAKUNNITTAIN

Hankkeessa saavutettavat tulokset kohdistuvat eri tasoille. Palvelurakenteiden kehittämisessä tuloksena ovat eheät lasten ja perheiden palvelukokonaisuudet, jossa eri toimijoiden välinen yhteistyö on sujuvaa, työnjako selkeää ja suunnitelmallista. Asiakkaan kannalta hankkeen vaikutukset näkyvät selkeämpinä palvelurakenteina, toimivampina palveluina sekä lasten, nuorten ja lapsiperheiden osallisuutta vahvistavina työmenetelminä ja toimintatapoina. Asiakas kohdataan, häntä kuullaan aidosti ja hänen asiantuntemustaan arvostetaan. Tämä varmistaa suunnitelmallisen, tavoitteellisen ja asiakaslähtöisen palveluprosessin. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden kanssa työskentelevien osaaminen on vahvistunut mm. koulutusten, konsultaation ja työparityöskentelyn kautta. Henkilöstön osaamisen vahvistuminen lisää tuen antamista lapsen ja nuorten kasvu- ja kehitysyhteisöissä sekä varmistaa uudenlaisten toimintakulttuurien pysyvyyden ja juurtumisen. Ohessa ovat hankkeen aikana saavutetut tulokset maakunnittain.

4.1 Etelä-Savo

- Lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimivien tahojen yhteistyö on sujuvaa, työnjako on selkeää ja suunnitelmallista ja myös kolmannen sektorin osaaminen osataan hyödyntää.
- Lapsiperheille on tarjolla helposti saavutettavia, arkea tukevia palveluja.
- Lapsiperheiden palvelujen kehittäminen, johtaminen ja toteuttaminen perustuvat kokonaisvaltaiseen näkemykseen perheiden toimintaympäristöistä.

- Sijaishuollon palvelut on eheytetty yhtenäiseksi maakunnalliseksi sijaishuollon resurssikeskukseksi, jonka palveluja kunnat määritellysti käyttävät.
- Perustason osaaminen neuropsykiatrisista häiriöistä kärsivien lasten tunnistamisessa ja kuntoutuksessa on lisääntynyt. Perustason tarjoama tuki on vahvistunut ja erikoissairaanhoidon tukee tätä työtä tarjoamalla asiantuntijapalveluita, matalan kynnyksen konsultaatioita ja tutkimuksellista palvelua.
- Yhteistyö sosiaalitoimen ja lasten- ja nuorisopsykiatrian välillä toimii saumattomasti siten, että resurssit ovat optimaalisessa käytössä ja asiakasperheiden tarpeisiin vastataan oikea-aikaisesti ja joustavasti. Yhteistyörakenteet on luotu tukemaan monialaista yhteistyötä lastensuojelun ja lasten- ja nuorisopsykiatrian välillä.
- Lapsen ja nuoren kiintymyssuhteita korjaava ja eheyttävä työskentelymalli on luotu lastensuojelun, sijaishuollon ja lasten- ja nuorisopsykiatrian yhteistyönä ja työskentelymallit on otettu käyttöön.
- Sijaishuollossa on kehitetty ja otettu käyttöön perhetyön malleja työskentelyssä sijaishuollossa olevien lasten biologisten vanhempien kanssa.
- Työntekijöiden osaaminen on vahvistunut oikea-aikaisten, laadukkaiden ja vaikuttavien palveluiden varmistamiseksi.
- Lasten ja perheiden vaikuttamismahdollisuudet ja osallisuus palveluissa ja niiden kehittämisessä ovat lisääntyneet.

4.2 Keski-Suomi

- Varhaisen puuttumisen ja tuen toimintamalleja ja rakenteita on vahvistettu tukitoimien toteutumiseksi arjessa lasten kasvu- ja kehitysyhteisöissä yhdessä perheiden kanssa. Palvelut muodostavat ehyen kokonaisuuden ja häiriösuuntatuneista palveluista on siirrytty kehitysyhteisöjen tukemiseen.
- Perhekeskustoimintamalli on laajentunut. Monitoimijaisen perhevalmennusmallin käyttöönotossa on tuettu Keski-Suomen kuntia.
- Osassa Keski-Suomen kuntia on otettu käyttöön lähisuhde- ja perheväkivallan toimintamalli ja kumppanuutta on vahvistettu valtakunnallisten toimijoiden (esimerkiksi sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, THL) ja kuntien välillä.
- Maakunnan sijaishuollon laitoshoidon ja perhehoidon palvelut ovat laadukkaita ja tarkoituksenmukaisia sekä kunnilla on mahdollisuus tarjota sijaishuollon tukipalveluja suunnitelmallisesti ja oikea-aikaisesti.
- Lasten, nuorten ja perheiden perus- ja erityispalveluissa työskentelevien ja toimivien henkilöiden osaaminen on vahvistunut.
- Dialogista keskustelukulttuuria on vahvistettu organisaatioissa. Avoimen yhteistyötä tukevan työotteen käyttöönottoa on tuettu perhepalveluissa.
- Asiakkaiden osallistuminen omien tuen tarpeidensa arviointiin on lisääntynyt.
- Vertaisryhmiä on tarjolla eri kohderyhmille.
- Päätäjät ovat tietoisia Lapset ja perheet Kaste II kehittämisen painopistealueista.

4.3 Pohjois-Karjala

- Lapsen kasvuympäristö tunnistaa ja viivyttämättä puuttuu lapsen kasvua ja kehitystä vaarantaviin tekijöihin.
- Palvelujärjestelmässä työskentelevät asiantuntijat tekevät lasten ja perheiden tarpeiden mukaisia ratkaisuja arkityössään. Resurssien kohdentamisen painopiste on ennaltaehkäisevässä työssä. Palvelujärjestelmä on palvelujen käyttäjälle ja toimijoille selkeä ja eheä. Alueen toimijat ovat sopineet vastuista, kehittävät yhdessä toimintatapoja ja eri toimijoiden välinen yhteistyö vakiintuu lasten ja perheiden hyvinvointia tukevaksi työmuodoksi ja kumppanuudeksi.

- Varhaisen puuttumisen ja tuen osaamisen vahvistuu ja kuntakohtaiset toimintamallit selkeytyvät.

4.4 Pohjois-Savo

- Poikkihallinnollinen varhaisen tuen yhteistyö Kuopiossa ja organisaatioiden välinen yhteistyö Pohjois-Savossa on vakiintunut osaksi perus- ja erityispalvelujen sekä sairaanhoitopiirin ja kuntien välistä yhteistyötä. Toimintaa seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.
- LapsiKuopio -hankkeessa toteutettava kehittämistyö on osa Kuopion kapunkitasoista palvelualueuudistusta. Varhaisen tuen palvelualueelle nimetään vastuuhenkilöt, jotka koordinoivat ja arvioivat asiakaslähtöisesti palvelujen vuoropuhelua ja koko palveluketjun vaikutuksia.
- Lastenneuvoloiden, päivähoidon ja alkuopetuksen työntekijät toimivat ennakoivan työn ja varhaisen tuen palveluvalikon ohjeiden mukaisesti. Alueellinen yhteistyö on vakiintunut.
- Poikkihallinnollinen Pienet lapset liikkeelle -toimintamalli on vakiintunut.
- Pienten lasten kulttuuripolku-toimintamalli on kehitetty.
- Lasten vapaa-ajantoimen ja kulttuuripalvelujen kehittämistyöhön on liitetty niiden seurojen ja järjestöjen palvelut, jotka luontevasti toimivat yhteistyössä näiden tahojen kanssa.
- Uusien työmenetelmien kehittämisessä ja käyttöönotossa lasten ja perheiden osallisuus on keskeisessä asemassa.
- Puheeksi ottaminen ja dialogisuus ovat vakiintuneita poikkihallinnollisia varhaisen tuen työmenetelmiä.
- Lastensuojelun perhehoidon alueellinen tukirakenne tehtäväjakoineen on selkeä, alan toimijat sitoutuneita yhteistyöhön ja perhehoito laadukkaine palveluineen on arvostettu ja tunnettu lapsi- ja perhepalvelu.
- Perhehoidon käytännöissä toimivat vahvat tukirakenteet ovat koko Pohjois-Savon alueella tasavertaisesti käytössä ja kuvattuina.
- Ammatilliset perhekodit ja lastensuojelulaitokset toimivat ”ankkuritehtävässä” vaativissa tilanteissa sijaisperheen ja lapsen tukijana sekä työskentelevät sijoitetun lapsen biologisen perheen kanssa.
- Ehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen toimintamalleja on uudistettu LapsiKuopio II -hankkeen kanssa.
- Sijaislasten ja -vanhempien kiintymyssuhteen rakentumiseen tähtäävä hoitojakson suunnittelun konsultointi on toteutunut Tutki- ja Turvaa II -hankkeen kanssa.
- Osallisuutta ja kehitystä tukevia, ongelmia ja häiriöitä ehkäiseviä ja korjaavia asiantuntijapalveluita on kehitetty Itä- ja Keski-Suomessa yhteistyössä osahankkeiden kanssa.
- Katse lapseen II -hankkeessa mukana olevien Pohjois-Savon kuntien lasten ja perheiden parissa työskentelevien monitoimijainen verkosto ja erityisosaaminen on käytössä ja sitä on vahvistettu kehittämistyön koordinoinnilla kohdentaen kehitettäviä tukia ja koulutuksia yhteistyössä Pohjois-Savon osahankkeiden sekä Itä- ja Keski-Suomen yhteistyönä (kaavion ympyräin keskiössä, liite 1).
- Lasten ja nuorten osallisuutta on vahvistettu ja mahdollisuuksia vaikuttaa palvelujärjestelmässä lisätty.
- Tutki ja Turvaa I hankkeessa kehitettyä, kiintymyssuhdeteoriaan pohjautuvaa, lapsen ja vanhemman suhteen ja vuorovaikutuksen ongelmiin kohdentuvaa hoitomallia on pilotoitu eri ikä- ja kohderyhmille.
- Kiintymyssuhteen hoitointerventio on vakiintunut osaksi KYS:n lastenpsykiatrasta avohoitotyötä.

- Neuvolan perustyötä tukemaan on neuvolan ja lastenpsykiatrian poliklinikan hankeyhteistyössä työstetty lapsen ja vanhemman vuorovaikutuksen ja kiintymyssuhteen häiriöiden kuvaukset sekä määritelty konsultaatiokäytännöt ja erikoissairaanhoidon ohjaaminen.
- Ammattilaisten yhteistoimintaa ja toimintamalleja on kehitetty tunnistetuista mielenterveys- ja päihdeongelmista eteenpäin pääsemiseksi. Ammattilaisten kynnys puuttua ongelmiin ja toimia yhteistoiminnallisesti on madaltunut.
- Koulussa ja muissa palvelujärjestelmissä on selvitetty hyvinvointia estäviä tai haittaavia tekijöitä. On selvitetty, miten toimintamalleja voidaan muuttaa ja tuottaa toimivia toimintamalleja ja palvelujärjestelmiä.
- Tuotetaan seurantatietoa hankkeen etenemisestä ja tavoitteiden toteutumisesta.

5 TOIMENPITEET

Hankkeessa vahvistetaan ehkäiseviä palveluita sekä varhaisen tuen ja puuttumisen toimintatapoja ja rakenteita lasten suojelun, kasvun ja kehityksen varmistamiseksi. Peruspalveluiden vahvistamiseksi erityispalveluissa kehitetään ja pilotoidaan hoitomalleja, jalkautuvia työmuotoja ja konsultointikäytäntöjä sekä selkeytetään yhteistä työskentelyä mm. lastensuojelun, lasten- ja nuorisopsykiatrian välillä. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden kanssa työskentelevien ja toimijoiden osaamista vahvistetaan esimerkiksi koulutuksilla, konsultaatiolla ja työparityöskentelyllä. Lasten, nuorten ja perheiden osallisuuden vahvistamiseksi kehitetään palveluprosesseja ja matalan kynnyksen toimintamalleja (vertaisryhmät, perhekoulut, palveluohjaus). Hankkeessa toteutettavat päätoimenpiteet on kuvattu osahankkeittain liitteessä 2. Hankkeen toteutumista seurataan ja arvioidaan. Hankkeesta laaditaan raportti rahoittajalle kaksi kertaa vuodessa. Lisäksi hankkeen tuloksia levitetään tiedottamalla hankkeesta kehitetyistä työ- ja toimintamalleista paikallisesti, ylimaakunnallisesti ja valtakunnallisesti. Hankkeen päättyessä laaditaan loppuraportti.

6 HANKKEEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Hankealue ja osahankkeet

Lapset ja perheet Kaste II -hankkeen alueena ovat Etelä-Savon, Keski-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon maakunnat. Hankkeessa toteutetaan kahdeksan osahanketta. Ohessa on kuvattu osahankkeiden vastuutahot ja niiden toteutuminen maakunnittain.

Maakunta	Osahanke	Koordinoija	Maakunnan vastuukaupunki
Etelä-Savo	Etelä-Savon lapset ja perheet Kaste (koko maakunta + Suomenniemen kunta) Lapset ja perheet Kaste Etelä-Savon sairaanhoitopiiri (koko maakunta)	Mikkelin kaupunki Etelä-Savon sairaanhoitopiiri	Mikkelin kaupunki

Keski-Suomi	Keski-Suomen lapset ja perheet Kaste (koko maakunta)	Jyväskylän kaupunki	Jyväskylän kaupunki
Pohjois-Karjala	Lasten terapiapalvelujen kehittäminen ja varhaisen tuen painopisteen vahvistaminen palvelujärjestelmässä (PKSSK ja Joensuun seutu)	Joensuun kaupunki	Joensuun kaupunki
Pohjois-Savo Kuopio /	LapsiKuopio (a) (Kuopion kaupunki) Katse lapseen (b) (Pohjois-Savo, ei Kuopion kaupunki) Tutki ja Turvaa (c) (Pohjois-Savo) Nuoren hyvinvointia uhkaaviin tekijöihin puuttuminen – sektorirajat ylittävä toimintakulttuurin luominen (d) (Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon shp)	Kuopion kaupunki Siilinjärven kunta KYS / lastenpsykiatrian klinikka KYS /nuorisopsykiatria	Kuopion kaupunki

Hanketta hallinnoi Jyväskylän kaupunki. Jyväskylän kaupungin ja maakunnan vastuukaupunkien tehtävät ja vastuut on kuvattuna liitteessä 3. Tehtävistä ja vastuista sovitaan tarkemmin hankkeen hallinnoijan ja maakuntien vastuukaupunkien välille laadittavassa sopimuksessa.

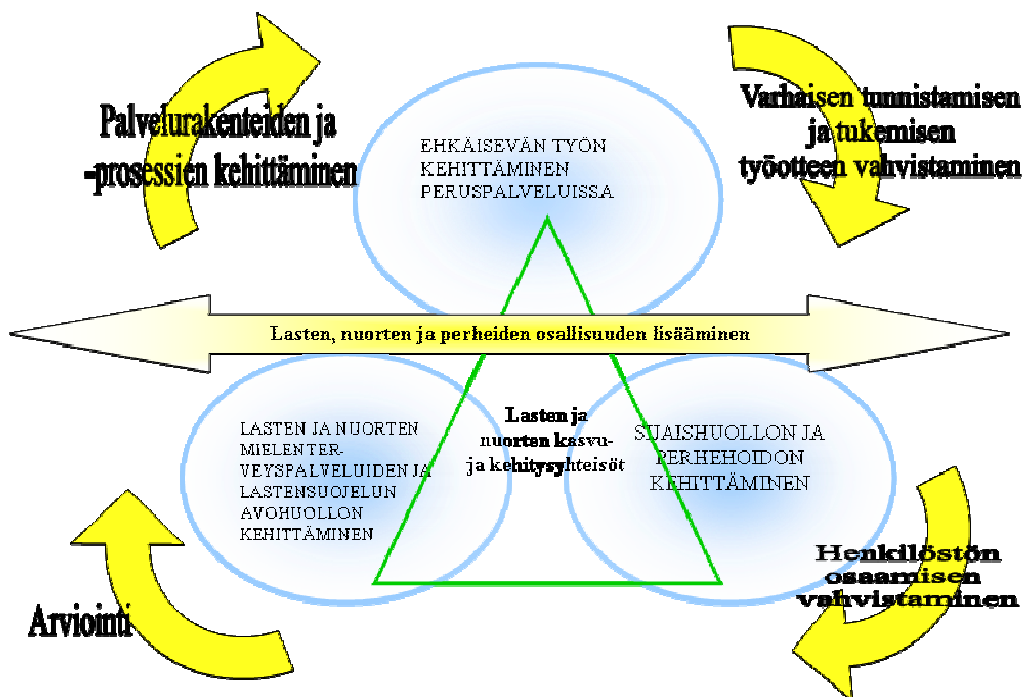
Hanke toteutetaan yhteistyössä laajan sidosryhmän kanssa. Sidosryhmään kuuluvat kuntien eri hallintokuntien työntekijöitä, kuntayhtymien henkilöstöä, toimijoita järjestöistä ja seurakunnasta sekä yksityisiä palveluntuottajista erityisesti lastensuojelun (ehkäisevä, sijaishuolto ja perhehoito) toimintakentältä. Tiivistä yhteistyötä tehdään alan tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden kanssa kaikissa maakunnissa.

6.2 Hankkeen keskeiset toimintatavat

Hankkeen keskeisinä toimintatapoina ovat koulutukset, konsultaatiot ja työparityöskentely, teemallisten kehittämisryhmien ja -verkostojen koonti, ylläpito ja niissä työskentely, osallistavat ja toiminnalliset työkokoukset, tiedotus, arviointi ja raportointi. Hankkeessa luodaan asiakaslähtöisiä toimintatapoja esim. vertaisryhmiä, perhekouluja ja pilotoidaan useita erilaisia malleja (hoitomallien interventiot, jalkautuvat palvelut). Pohjois-Savossa käytetään lisäksi

taidelähtöisiä toimintamuotoja, jotka rohkaisevat osallistujia monitasoiseen vuorovaikutukseen ja auttavat toimijoita sitoutumaan merkityksellisten kokemusten kautta yhteiseen lapsi- ja perhepalveluiden kehittämistyöhön.

Hankkeen osahankkeet tekevät tiivistä yhteistyötä maakuntansa alueella. Osahankkeiden työntekijöistä muodostetaan ylimaakunnalliset tiimit hankkeen painopistealueiden mukaisesti. Painopisteitä ovat 1) ehkäisevän työn kehittäminen peruspalveluissa, 2) lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden ja lastensuojelun avohuollon kehittäminen ja 3) sijaishuollon ja perhehoidon kehittäminen. Tiimit varmistavat ylimaakunnallisesti tapahtuvan kehittämistyön ja vastaavat omalta osaltaan tulosten levittämisestä koko hankealueelle. Painopistealueita yhdistävät hankkeen kehittämisulottuvuudet, joita ovat 1) palvelurakenteiden ja -prosessien kehittäminen, 2) varhaisen puuttumisen työotteen vahvistaminen, 3) henkilöstön osaamisen vahvistaminen, 4) lasten, nuorten ja perheiden osallisuuden lisääminen sekä 5) arviointi. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Lapset ja perheet Kaste II -hankkeen painopistealueet ja kehittämisteemat

Hankkeen mukaisesti kuviossa keskiössä ovat lapset ja nuoret omissa kasvu-, kehitys- ja elinyhteisöissään. Lapsia, nuoria ja perheitä tuetaan parhaiten tukemalla näitä yhteisöjä (koti, päivähoito, koulu, vapaa-ajanympäristöt) eri toimijoiden yhteistyönä.

7 AIKATAULU

Vuosi 2010

- hankkeen käynnistys, vastuukuntasopimuksen valmistelu ja allekirjoitus
- sopimusten laadinta maakunnan sisällä
- hankehenkilöstön rekrytointi tarvittaessa
- tarkennetun toimeenpanosuunnitelman laadinta (osahankkeet ja koko hanke)
- hankkeen toimenpiteiden toteutus

Vuosi 2011

- hankkeen arviointisuunnitelman laadinta
- hankkeen tiedotussuunnitelman laadinta
- hankkeen toimenpiteiden toteutus, mallinnus, seuranta ja arviointi
- hankkeen tulosten juurruttaminen
- tiedottaminen
- hankkeen raportointi

Vuosi 2012

- hankkeen toimenpiteiden toteutus, mallinnus ja arviointi
- hankkeen loppuraportointi
- hankkeen tulosten levitys ja juurrutus
- hankkeen päättäminen
- valtionavustusselvityksen teko

8 RESURSSIT

Hankkeessa ja sen yhdeksässä osahankkeessa työskentelee 24 eri työntekijää (32 htv). Hankkeen henkilöstörakenne ja käytettävä työaika on koottu osahankkeittain ja painopistealueittain alla olevaan taulukkoon.

	Ehkäisevän työn kehittäminen peruspalveluissa	Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut ja lastensuojelun avohuollon kehittäminen	Sijaishuollon ja perhehoidon kehittäminen	Yhteensä
Etelä-Savon osahanke	Ehkäisevän työn kehittäjä 100 % (1.10.2010-30.5.2012)	Apulaisosastonhoitaja 50 % Sosiaalityöntekijä 50 % (1.10.2010-31.12.2011)	Sijaishuollon kehittäjä 100 % (1.10.2010-30.6.2012)	4 htv 9 kk
Mikkeli	1 htv 9 kk	1 htv 3 kk	1 htv 9 kk	
Keski-Suomen osahanke Jyväskylä	Ehkäisevän työn kehittäjä 100 % (1.11.2010-30.6.2012) Kehittäjäterveydenhoitaja 100 % (1.11.2010-31.5.2012) Varhaiskasv. kehittäjä 50 % (1.11.2010-31.5.2012) yht. 4 htv 0,5 kk	Kehittäjäsairanhoitaja 100 % (1.11.2010-31.5.2012) yht. 1 htv 7 kk	Kehittäjäsosiaalityöntekijä 100 % (1.11.2010-31.5.2012) yht. 1 htv 7 kk	7 htv 2,5 kk
Pohjois-Karjala Joensuu	Projektikoordinaattori 100% Projektityöntekijä 100 % (1.11.2010-30.9.2012)			3 htv 10 kk
PKSSK	Yht 3 htv 10			
Pohjois-Savo LapsiKuopio Kuopio	Projektikoordinaattori 100 % (1.11.2010-31.5.2012) Terveystuhoollon asiantuntija 100 % (1.11.-31.12.2010), 50 % (1.1.2011-31.12.2011) Varhaiskasvatuspalveluiden / alkuopetuksen asiantuntija 100 % (1.11.-31.12.2010), 50 % (1.1.2011-31.12.2011) 2 htv 5 kk			2 htv 5 kk
Katse Lapseen Siilinjärvi			Projektikoordinaattori (100 % 1.11-31.12.2010, 60 % 1.1.-31.12.2011, 40 % 1.1.-30.8.2012) Perhehoidon kehittäjä (100 % 1.11-31.12.2010, 60 % 1.1.-31.12.2011, 40 % 1.1.-30.8.2012) Toimistos sihteeri (100 % 1.11.-31.12.2010, 60 % 1.1.-31.12.2011, 40 % 1.1.-30.8.2012)	3 htv 8 kk
Tutki ja Turvaa KYS, lasten-psykiatrian pkl		Projektikoordinaattori 100 % (1.1.2010-30.9.2012) Perheterapeutti 60 % (1.10.2010-30.9.2012) Perheterapeutti 40 % (1.10.2010-30.6.2012) Terapeutti /sh 40 % (1.1.2011-30.6.2012) Yht. 4 htv 6 kk		4 htv 6 kk
Nuorten hyvinvointia uhkaavat tekijät KYS, nuorisopsyk.		Projektityöntekijä 100 % (1.1.2011-30.9.2012) Yht. 1 htv 9 kk		1 htv 9 kk
Hankkeen hallinnointi	Projektipäällikkö ja projektisihteeri /-suunnittelija 100 % (1.11.2010-31.10.2012)			4 htv
Yhteensä				32 htv

Hanketyöntekijöiden työpanoksen lisäksi osahankkeissa ostetaan tavoitteiden saavuttamista edellyttävää asiantuntijatyöpanosta, joka voi olla esimerkiksi koulutus- ja konsultaatiopalvelujen ostamista. Hyvien käytänteiden oppimiseksi, vertaisoppimisen ja -arvioinnin mahdollistamiseksi hankkeessa on varattu resursseja tutustumiskäynteihin ja -matkoihin.

Hankkeen toteuttamisen kannalta välttämättömiin matkoihin maakunnan sisällä on varattu resursseja. Valtakunnallisiin kehittämisverkostoihin ja Lasten Kaste -hankkeiden keskinäisiin verkostoseminaareihin osallistumiseen on varattu myös matkustus- ja majoituskuluja. Matkustuskulujen budjetoinnissa on huomioitu videoneuvottelulaitteiston nykyistä tehokkaampi hyödyntäminen.

9 KUSTANNUSARVIO JA RAHOITUS

Lapset ja perheet Kaste II kustannusarvio on 2 266 667 euroa, josta haettavan valtionavustuksen osuus on 1 700 000 euroa. Kustannusarvioon on koottu kahdeksan osahankkeen kustannusarviot. Osahankkeiden kustannusarvioissa on huomioitu hankkeen yhteiset hallinnointikulut, jotka muodostuvat projektipäällikön ja -sihteerin / -suunnittelijan kuluista sisältäen henkilöstökulut, matka- ja majoituskulut, vuokrat, tietohallinto-, puhelin- ja taloushallintokulut sekä muina menoina mm. osallistumismaksut. Hanke-suunnitelman liitteinä ovat alla olevan koko hanketta koskevan kustannusliitteen lisäksi osahankkeiden kustannusarviot, joista on koottu maakuntien kustannusarviot.

	Vuosi 2010	Vuosi 2011	Vuosi 2012	Yhteensä
Henkilöstömenot, joista	175 514	933 167	509 099	1 617 780
Projektiin palkattava henkilöstö	175 514	933 167	509 099	1 617 780
Työpanoksen siirto kunnalta*	0	0	0	0
Palvelujen ostot yhteensä, josta	50 608	302 535	158 646	511 789
Toimisto-, pankki- ja asiantuntijapalvelut	8 455	85 126	46 687	140 268
Painatukset ja ilmoitukset	1 900	5 780	3 820	11 500
Majoitus- ja ravitsemuspalvelut	6 219	23 839	10 179	40 237
Matkustus- ja kuljetuspalvelut	10 546	61 454	29 445	101 445
Koulutus- ja kulttuuripalvelut	13 298	69 201	35 660	118 159
Muut palvelujen ostot	10 190	57 135	32 855	100 180
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	6 451	21 447	9 748	37 646
Vuokrat	9 765	49 945	27 918	87 628
Investointimenot yhteensä, josta	500	250	250	1 000
Aineettomat hyödykkeet	0	0	0	0
Koneet ja kalusto	500	250	250	1 000
Muut investointimenot	0	0	0	0
Muut menot	994	5 693	4 136	10 823
Menot yhteensä = Kokonaiskustannukset	243 832	1 313 037	709 797	2 266 667
- Valtionavustukseen oikeuttamattomat kustannukset				
- Tulorahoitus				
- Muu kuin julkinen rahoitus				
Valtionavustukseen oikeuttavat kustannukset	243 832	1 313 037	709 797	2 266 667
Kunnan/kuntayhtymän oma rahoitusosuus	60 958	328 259	177 449	566 667
Muu julkinen rahoitus				
Haettava valtionavustus	182 874	984 778	532 348	1 700 000

Hankkeen omarahoitusosuus 566 667 euroa jakautuu osahankkeessa mukana olevien kuntien ja kuntayhtymien kesken maakunnittain seuraavasti:

- Etelä-Savo 107 642 euroa
- Keski-Suomi 152 714 euroa
- Pohjois-Karjala 73 429 euroa
- Pohjois-Savo 232 882 euroa

Itä- ja Keski-Suomesta hankkeeseen on sitoutunut tässä vaiheessa 58 kuntaa, joista 57:n kunnan sitoutumukset on toimitettu sosiaali- ja terveysministeriöön. Pohjois-Karjalassa hankkeeseen ovat sitoutuneet tässä vaiheessa Joensuun kaupunki, Kontiolahti, Polvijärvi sekä Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä. Muiden maakunnan kuntien kanssa neuvottelut ovat meneillään. Hankkeen hallinnoija toimittaa mahdolliset sitoutumukset sosiaali- ja terveysministeriöön heti niiden saavuttua.

10 ORGANISAATIO JA JOHTAMINEN

Hankkeen ohjaus-, johto- / projektiryhmät käynnistävät työnsä viimeistään tammikuussa 2011.

10.1 Ohjausryhmä

Ohjausryhmään kuuluu vähintään 2-3 jäsentä maakunnallisista johto- / projektiryhmistä. Johtoryhmän puheenjohtajan lisäksi ohjausryhmässä on vastuukunnan edustus, hankkeen valvoja (STM), projektipäällikkö, valtionavustuksen saajan organisaation yhteyshenkilö sekä varsinaisille jäsenille valittavat varajäsenet. Ohjausryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuodessa. Ohjausryhmä:

- ohjaa, kehittää ja arvioi hankkeen toimintatapoja ja sisältöä
- hyväksyy maakunnallisten johtoryhmien tarvittaessa valmistellut tarkennetut hankesuunnitelmat
- tekee tarvittaessa muutosesityksiä lääninhallitukselle ja ministeriölle hankkeelle asetetuista tavoitteista ja sisällöistä
- seuraa kustannusarviossa pysymistä
- edistää yhteistyötä hankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi ja tuotosten hyödyntämiseksi ylimaakunnallisesti

10.2 Johto- / projektiryhmät maakunnittain

Hankkeen rahoitukseen osallistuville kunnille ja kuntayhtymille tarjotaan mahdollisuus nimetä edustaja maakunnalliseen johto- / projektiryhmään. Lisäksi ryhmään kutsutaan mukaan 2–4 muuta keskeistä yhteistyökumppania ja maakunnan tiimivastaava. Projektipäälliköllä, hankkeen muilla työntekijöillä, hankkeen valvojalla ja yhteyshenkilöllä on oikeus osallistua kokouksiin. Johto- / projektiryhmä kokoontuu vähintään viisi kertaa vuodessa.

Johto- / projektiryhmä:

- arvioi maakuntansa (Etelä-Savo, Keski-Suomi, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala) alueella hankkeelle asetettuja tavoitteita ja hankkeen toteutumista.
- valmistelee tarvittaessa tarkentavan hankesuunnitelman ohjausryhmän hyväksyttäväksi
- johto- / projektiryhmä ohjaa ja kehittää hankkeen toimintatapoja ja sisältöä
- seuraa kustannusarviossa pysymistä maakunnan tasolla
- edistää yhteistyötä hankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi ja tuotosten hyödyntämiseksi maakunnan näkökulmasta
- huolehtii, että jokainen hankkeen rahoitukseen osallistuva taho saa vastinetta panostukselleen

Projektipäällikkö on työsuhteessa Jyväskylän kaupunkiin toimien koko hankealueella. Projektipäällikkö

- johtaa ja koordinoi hanketta kaikkien maakuntien alueella hankkeen tavoitteiden ja kustannusarvion mukaisesti.
- varmistaa ylimaakunnallisen yhteistyön hankkeessa.
- tekee yhteistyötä valtakunnallisessa lasten ja perheiden palveluiden kehittämistyössä.

- vastaa hankkeen kokonaisraportoinnista.
- vastaa yhteistyöstä KASTE-ohjelmassa nimettyjen asiantuntijoiden kanssa.
- vastaa hankkeen tiedotus- ja arviointisuunnitelmien laatimisesta ja toimeenpanosta yhteistyössä hankkeen työntekijöiden kanssa.
- on päävastuussa yhteydenpidosta sosiaali- ja terveysministeriöön ja Länsi-Suomen lääninhallitukseen.
- vastaa sosiaali- ja terveysministeriön sekä lääninhallituksen viestien ja ohjeistuksen välittämisestä vastuukuntiin.

Hanketyöntekijät ovat työsuhteessa osahanketta hallinnoivaan organisaatioon. Osahankkeiden koordinaattorit / tiimivastaavat:

- vastaavat omalta osaltaan osahankkeen tavoitteiden mukaisesta toiminnasta sekä tarkistetussa talousarviossa pysymisestä.
- raportoivat projektipäällikölle osahankkeessa tehtävästä kehittämistyöstä.
- toimittavat projektipäällikölle tarvittavat kirjalliset selvitykset maksatushakemusten ja valtionavustusselvitysten yhteydessä sekä tarvittaessa erikseen sovittavina määräaikoina.

Osahankkeiden koordinaattorit / tiimivastaavat toimivat hankkeen työntekijöistä maakunnittain kootun tiimin vastuuvetäjänä. Tiimiin osallistuvat kaikki maakunnan alueella toteutettavien osahankkeiden työntekijät.

10.3 Ylimaakunnalliset tiimit

Koko hankkeen työntekijät muodostavat ylimaakunnallisia kehittämistiimejä hyvien käytäntöjen jakamiseksi. Ylimaakunnalliset tiimit ovat seuraavat: 1) Ehkäisevä työn kehittäminen peruspalveluissa, 2) Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden ja lastensuojelun avoimuuden kehittäminen ja 3) Sijaishuollon ja perhehoidon kehittäminen. Ylimaakunnalliset tiimit nimeävät keskuudestaan tiimivastaavan. Kehittämistiimit kokoontuvat ja raportoivat tiimensä toiminnasta projektipäällikölle.

11 RAPORTOINTI, SEURANTA JA TIEDOTTAMINEN

11.1 Raportointi

Hanketta raportoidaan sosiaali- ja terveysministeriön ja Länsi-Suomen lääninhallitusten antamien ohjeiden mukaisesti. Hankkeen hallinnoija kokoaa hankkeesta valtionavustusten maksatushakemusten yhteyteen selvityksen, jossa kuvataan hankkeen etenemistä suhteessa hankesuunnitelmaan. Selvityksessä arvioidaan hankkeelle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja kuvataan, miten toteutumista on arvioitu. Selvitykseen sisältyy kuvaus hankkeessa toteutetuista koulutuksista, henkilöstön ja asiantuntijapalveluiden käytöstä ja toteutuneista kustannuksista.

Koko hankkeesta tehtävän selvityksen pohjana on osahankkeiden hallinnoijalle toimittavat raportit osahankkeiden toteutumisesta suhteessa hankesuunnitelmaan. Raportointivelvoitteet ja -aikataulut sekä kustannusten laskutus määritellään hallinnoijan ja maakuntien vastuukaupunkien välille hankkeen käynnistyessä laadittavassa sopimuksessa. Raportointi- ja laskutusaikatauluja määritellään myös maakunnan sisällä laadittavissa maakuntien vastuukaupunkien ja osahankkeiden välille laadittavissa sopimuksissa.

Hankkeen päättyessä laaditaan loppuraportti, johon kootaan hankkeen toiminta ja hankkeessa saavutetut keskeiset tulokset. Puolen vuoden sisällä hankkeen päättymisestä hankkeesta tehdään valtionavustusselvitys.

Osahankkeiden raportit käsitellään maakuntien alueelle kootuissa johto- / projektiryhmissä. Koko hanketta koskevat raportit käsitellään hankkeen ohjausryhmässä.

11.2 Seuranta

Hankkeen seuranta toteutetaan valtionavustuksen maksatushakemusten yhteydessä tehtävän selvitykseen edellytettävien tietojen osalta kaikissa osahankkeissa. Seurannassa huomioidaan arvioinnin toteuttamisen edellyttämien tietojen kerääminen. Seuranta voi vaihdella osahankkeittain, mutta kaikista osahankkeista kerättäviä tietoja ovat esimerkiksi järjestetyt koulutukset ja koulutuksiin osallistuneiden määrä, työkokouksiin osallistuneiden määrä, piloteissa mukana olleiden asiakkaiden määrä ja hankkeen ostamat asiantuntijapalvelut. Hankkeen käynnistyessä projektipäällikkö toimittaa osahankkeiden työntekijöille hankkeen seurantalomakepohjan, jota osahankkeet tarvittaessa täydentävät. Osahankkeet vastaavat kustannusten toteutumisen seuraamisesta ja osahankkeen kustannusarviossa pysymisestä.

11.3 Tiedottaminen

Hankkeen käynnistyessä hankkeelle laaditaan tiedotussuunnitelma. Suunnitelmassa kuvataan keskeiset tiedottamiseen liittyvät linjaukset: mitä tiedotetaan, miten tiedotetaan, kenelle tiedotetaan, koska tiedotetaan ja kuka tiedottaa.

Päätiedotuskanavana on hankkeen ja sen eri osahankkeiden verkkosivustot sekä sähköisesti jaettavat tiedotteet. Hankkeessa otetaan käyttöön myös sähköiset uutiskirjeet. Hankkeen tulokset raportoidaan ja niitä esitellään paikallisesti, maakunnallisesti ja valtakunnallisesti alan työkokouksissa ja -seminaareissa. Tarvittaessa osallistutaan kansainvälisiin konferensseihin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön erillisluvalla.

12 HANKKEEN ARVIOINTI

Lapset ja perheet Kaste II -hankkeessa arviointia tehdään viidestä eri näkökulmasta (tarkoituksenmukaisuus, tuloksellisuus, osallisuus ja prosessit). Arviointi toteutetaan useiden arviointitoimenpiteiden sarjana, jossa seurataan hankkeen suunnittelua, toimeenpanoa ja toteutusta sekä arvioidaan muutoksia ja tuloksellisuutta toimintaympäristössä. Systemaattisen seurannan ja prosessien arviointien avulla pystytään toteuttamaan tarvittavat korjaavat toimenpiteet.

Arviointiin osallistuvat hankkeen toimijat jatkuvan itsearvioinnin avulla, hankkeen kohderyhmä arviointiprosessin osallisena sekä ulkoista arviointia toteuttavat ammattilaiset. Hankkeelle laadittavassa arviointisuunnitelmassa määritellään yksilöidysti arvioinnin kohteet, arviointikysymykset ja arviointikriteerit sekä suunnitellaan arvioinnin toteutustavat työsuunnitelmineen osahankkeittain. Lähtökohtana toimii hankkeen interventologiikka, joka kuvaa, mitä hankkeessa tehtiin ja saatiin aikaiseksi suhteessa käytettyihin resursseihin ja siihen, mikä oli hankkeen tarkoitus. Arviointikysymyksillä pyritään saamaan tietoa, vastaavatko hankkeen tavoitteet kohderyhmän tarpeita (tarkoituksenmukaisuus), miten hanke on toteutettu ja organisoitu, mitä ja millaisia tuotoksia hankkeesta syntyy ja miten tuotokset ja tulokset vastaavat asetettuja tavoitteita (tehokkuus). Tärkeää on selvittää, mitä vaikutuksia hankkeen tekemillä toimenpiteillä on ollut ja ovatko hankkeen vaikutukset hyödyn ja kestävyuden näkökulmasta riittävät.

Arvioinnissa hyödynnetään hankkeen raportoinnin ja seurannan yhteydessä kerättyjä palautteita (asiakaskyselyt ja -palautteet, koulutuspalautteet) sekä tilastoja mm. koulutusten osallistujamäärät ja käynnistettyjen toimintojen määrä.

13 RISKITARKASTELU

Hankkeen toteuttamiseen liittyviä riskejä ja oletuksia on arvioitu riskiryhmittäin. ulkoisia ja sisäisiä riskejä on arvioitu suhteessa väestöön, talouteen, tiedotukseen, yhteistyöhön, tuloksellisuuteen, vaikuttavuuteen ja henkilöstöön jokaisessa osahankkeessa.

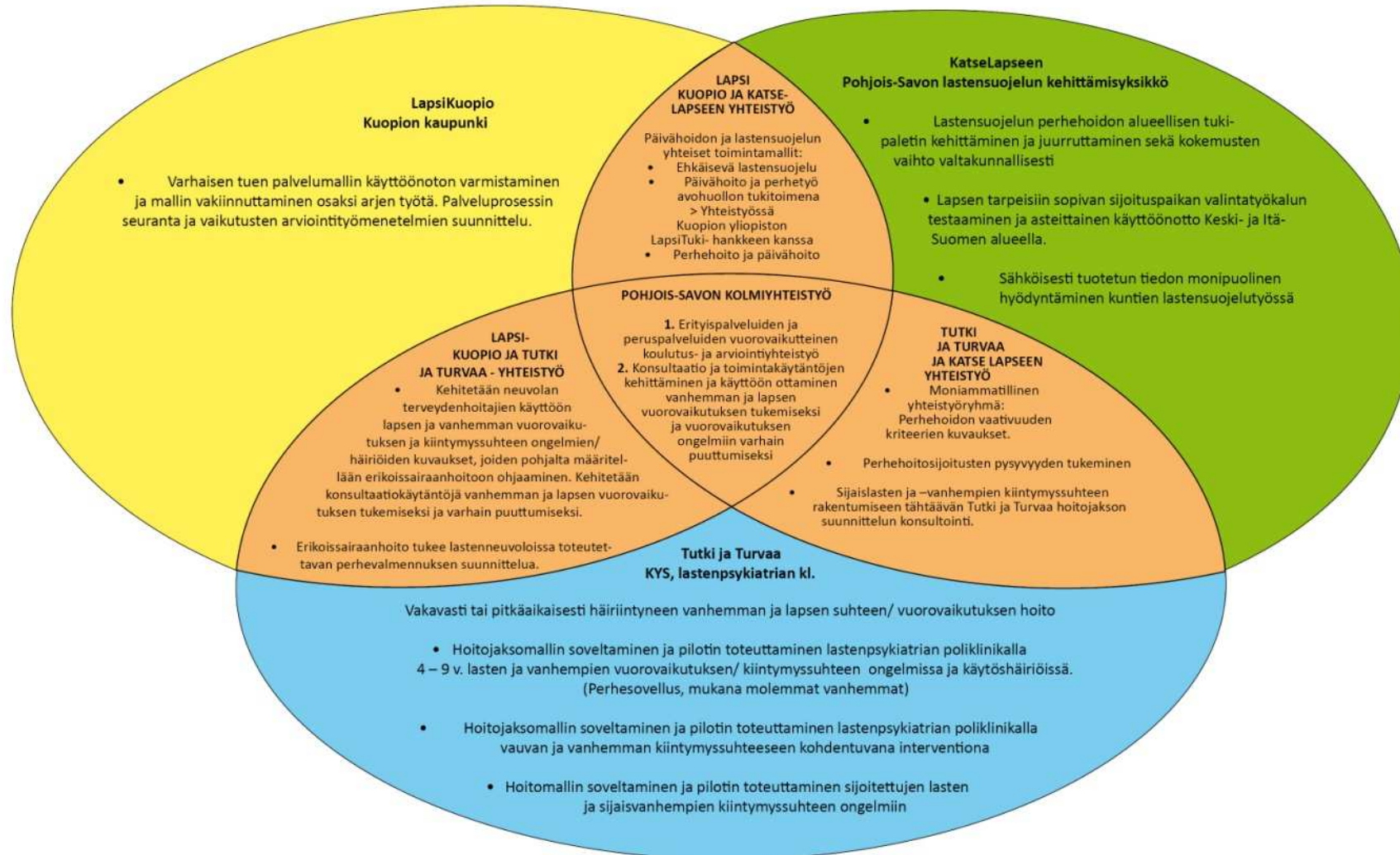
Riski- ja olosuhdetekijä	Toteutusvaiheen riski	Pitkän ajan riski
Taloudelliset riskit	<ul style="list-style-type: none"> - Kuntatalouden kiristyminen - Muuttuvat kunta- ja hallintorakenteet sitovat voimavaroja kunnissa 	<ul style="list-style-type: none"> - Valtakunnallisen kehittämissäpolitiikan lyhytjänteisyys - Kehittämistyön vaikuttavuutta vaikea mitata
Institutionaaliset riskit	<ul style="list-style-type: none"> - Kohderyhmän mahdollisuus sitoutua hankkeeseen vajavainen - Yhteistyökumppaneiden riittämätön sitoutuminen yhteistyöhön - Projektiväsymys - Pitkät maantieteelliset etäisyydet - Alueellisen tasa-arvon toteutumattomuus 	<ul style="list-style-type: none"> - Laki- ja asetusmuutosten mukanaan tuomat vaatimukset - Toimintaympäristön ja organisaatioiden muutokset (mm. sote-piirit ja erwa-alueet) - Hankekehittämisen lyhytjänteisyys - Henkilöstön vaihtuvuus
Sosiaaliset ja kulttuuriset riskit	<ul style="list-style-type: none"> - Sosiaali- ja terveydenhuollon keskenään erilainen kieli - Toimialojen erilaiset toimintakulttuurit, eroja myös maakuntien välillä 	

LÄHTEET

Heino, Tarja (2009) (toim.) Erityinen lapsuus - erityinen yhteiskunnallinen vastuu Mitä lastensuojelusta tiedetään ja mitä päätöksentekijän pitäisi siitä tietää? Taustamateriaalia sektoritutkimuksen neuvottelukunnalle. http://groups.stakes.fi/NR/ronlyres/4700317C-DE2A-417E-B9F0-B263EFC0A18D/14343/THL_selvitys1.pdf. (Viitattu 15.12.2009)

Kaisu Muuronen, Heikki Sariola ja Marjo Varsa: Sijaishuolto sisältä päin – tekijät tietäjinä. Kysely alalla toimiville. Talentia ja LSKL 2009. http://www.lskl.fi/tiedostot/folder_40/TtABbjk9.pdf. (Viitattu 15.12.2009)

LAPSET JA PERHEET KASTE II – HANKE 2010 - 2012 - LapsiKuopio, Tutki ja Turvaa, KatseLapseen

Liite 2. Hankkeen tavoitteet, tulostavoitteet ja päätoimenpiteet maakunnittain

1 Lasten, nuorten ja perheiden palveluita kehitetään vastaamaan heidän tarpeisiinsa joustavasti ja vaikuttavasti. Palveluiden kehittämisessä painotetaan lapsiperheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä varhaista puuttumista ja tukemista. Palvelujärjestelmää kehitetään siten, että moniammatillinen ja monitoimijainen yhteistyö toteutuu yli organisaatiorajojen kiinnittämällä erityistä huomiota palvelujen nivelkohtiin.

2 Työntekijöiden osaamista vahvistetaan varmistamaan palveluiden oikea-aikaisuutta, laatua ja vaikuttavuutta.

3 Lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia lisätään palvelujärjestelmässä.

Maakunta / osahanke	Tulostavoitteet ja mittarit	Päätoimenpiteet
Etelä-Savo	<p>1.1 Lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimivien tahojen yhteistyö on sujuvaa, työnjako on selkeää ja suunnitelmallista ja myös kolmannen sektorin osaaminen osataan hyödyntää.</p> <p>Mittarit:</p> <ul style="list-style-type: none"> – koulutusten seuranta (tunti- ja osallistujamäärät) – kyselyt asiakkaille (palveluketjujen toimivuus, tyytyväisyys palveluihin) – kyselyt työntekijöille (tavoitettavuus, työnkuva, koulutukset, monialainen työskentely) <p>1.2 Lapsiperheille on tarjolla helposti saavutettavia, arkea tukevia palveluja.</p> <p>Mittarit:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vertaisryhmien määrä – perhenein kävijämäärä – laadulliset ja määrälliset palautteet – opinnäytetyöt / raportit 	<p>1.1.1 Hanketyöntekijät järjestävät ja pitävät moniammatillista koulutusta yli organisaatiorajojen ennaltaehkäisevästä lastensuojelusta, varhaisesta puuttumisesta ja avoimesta yhteistyöstä.</p> <p>1.1.2 Pilotoidaan hyviä toimintamalleja (uusia tai unohtuneita) yhdessä kuntien työntekijöiden, seurakuntien ja järjestöjen kanssa. Samalla lisätään työntekijöiden tietämystä yhteistyökumppaneista ja heidän työkuvistaan ja toimintatavoistaan sekä kehitetään moniammatillista työskentelyä asiakastyössä.</p> <p>1.1.3 Lisätään yhteistyötä oppilashuollon kehittämishankkeiden kanssa.</p> <p>1.1.4 Tehdään tiivistä yhteistyötä ylikunnallisesti sekä kuntien ja järjestöjen välillä mm. lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien mukaisten toimenpiteiden toteutumiseksi.</p> <p>1.1.5 Tehdään tiivistä yhteistyötä ylimaakunnallisesti hankealueella tulosten aikaansaamiseksi ja varmistamiseksi (mm. koulutukset).</p> <p>1.1.6 Kerätään palautetta ja kehitetään toimintaa saadun palautteen mukaisesti.</p> <p>1.2.1 Perustetaan uusia vertaisryhmiä erilaisilla kokoonpanoilla koko maakunnan alueelle.</p> <p>1.2.2 Lisätään tietoisuutta varhaisen vuorovaikutuksen merkityksestä mm. koulutuksella.</p> <p>1.2.3 Levitetään hyviä käytäntöjä kunnista ja alueilta toisille ja pilotoidaan uusia innovaatioita.</p> <p>1.2.4 Kehitetään lapsiperheiden kotipalvelutoimintaa uudelleen toimintaan eri toimijoiden yhteistyönä Etelä-Savossa. Hanke on mukana kehittämis- ja käynnistämistyössä sekä keräämässä ja jakamassa tietoa saaduista kokemuksista.</p> <p>1.2.5 Kerätään palautetta ja kehitetään toimintaa saadun palautteen mukaisesti</p>

<p>1.3 Lapsiperheiden palvelujen kehittäminen, johtaminen ja toteuttaminen perustuvat kokonaisvaltaiseen näkemykseen perheiden toimintaympäristöistä.</p> <p>Mittarit:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Itsearviointi työpajaan / seminaariin osallistuneille – asiakaspalaute lapsiperheiden palveluista <p>1.4 Sijaishuollon palvelut on eheytetty yhtenäiseksi maakunnalliseksi sijaishuollon resurssikeskukseksi, jonka palveluja kunnat määrittelysti käyttävät.</p> <p>Mittarit:</p> <ul style="list-style-type: none"> – sijaishuollon resurssikeskus on toiminnassa ja sen antama tuki ja tieto käytössä <p>1.5 Perustason osaaminen neuropsykiatrisista häiriöistä kärsivien lasten tunnistamisessa ja kuntoutuksessa on lisääntynyt. Perustason tarjoama tuki on vahvistunut ja erikoissairaanhoidon tukee tätä työtä tarjoamalla asiantuntijapalveluita, matalan kynnyksen konsultaatioita ja tutkimuksellista palvelua.</p> <p>Mittarit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - koulutuspalautteet (hyöty perustasolle) - palautteet vanhemmilta kotiin suuntautuvasta työstä - hoitoketjun toimivuus eri toimijoiden näkökulmasta - neuropsykologisen diagnoosin saaneiden lasten ja nuorten lukumäärän kehitys 	<p>1.3.1 Järjestetään paikkakuntakohtaisia työpajoja kuntapäätäjille ja kunnan toimijoille.</p> <p>1.3.2 Kehitetään yhdessä kuntien kanssa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seurantajärjestelmiä ja indikaattoreita.</p> <p>1.3.3 Kerätään palautetta ja kehitetään toimintaa saadun palautteen mukaisesti</p> <p>1.4.1 Jatketaan Etelä-Savon kuntien kanssa tehtävää yhteistyötä kehitettäessä ja käynnistettäessä maakunnallista mallia sijaishuollon resurssikeskukseksi / sijaishuollon yksiköksi.</p> <p>1.4.2 Lisätään perhehoidon monimuotoisuutta kehittämällä perhehoidon tukimuotoja ja vähentämällä alueellisia eroja palvelun saatavuudessa maakunnan sisällä ja maakuntien välillä.</p> <p>1.4.3 Selkeytetään työnjakoa sijaishuollon eri toimijoiden välillä.</p> <p>1.4.4 Lisätään yhteistyötä eri sijaishuollon palveluja tuottavien järjestöjen kuten Pelastakaa Lapset, Etelä-Savon sijaisperheet ry:n, Perhehoitoliiton ja Viola -väkivallasta vapaaksi ry:n kanssa.</p> <p>1.4.5 Vahvistetaan, tehostetaan ja yhdenmukaistetaan sijaishuollon työkäytänteitä ylimaakunnallisella yhteistyöllä.</p> <p>1.5.1 Järjestetään perustason toimijoille koulutusta lasten- ja nuorten neuropsykiatrisista ongelmista ja niiden tunnistamisesta.</p> <p>1.5.2 Kehitetään neuropsykiatrisista häiriöistä kärsivien lasten ja nuorten kuntouttavaa tukea yhteistyössä huoltajien, koulun, perusterveydenhuollon ja sosiaalitoimen kanssa tavoitteena toimiva hoitoketju häiriöiden tutkimuksesta, hoidosta ja kuntoutuksessa perusterveydenhuollossa varmistaen arjen kuntoutuksen jatkuvuus palveluiden nivelvaiheissa.</p> <p>1.5.3 Jalkautetaan erikoissairaanhoidon työtä perustasolle: kouluihin, koteihin ja muihin yhteistyötahoihin lapsen luonnolliseen kasvu- ja kehitysympäristöön.</p> <p>1.5.4 Kerätään palautetta ja kehitetään toimintaa saadun palautteen mukaisesti</p>
---	--

	<p>- neuropsykiatristen lasten kuntouttavan toiminnan määrä perustasolla</p> <p>1.6 Yhteistyö sosiaalitoimen ja lasten ja nuorisopsykiatrian välillä toimii saumattomasti siten, että resurssit ovat optimaalisessa käytössä ja asiakasperheiden tarpeisiin vastataan oikea-aikaisesti ja joustavasti. Yhteistyörakenteet on luotu tukemaan monialaista yhteistyötä lastensuojelun ja lasten- ja nuorisopsykiatrian välillä.</p> <p>Mittarit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - palaute yhteistyön toimivuudesta - lastensuojelukonsultaatio sairaanhoitopiirin palvelutarjottimella - palaute / kokemukset konsultaatioiden toimivuudesta ja toteutustavoista - asiakaspalautteet (ajoitus, toimivuus, koettu hyöty) - huostaanottojen määrä <p>1.7 Lapsen ja nuoren kiintymyssuhteita korjaava ja eheyttävä työskentelymalli on luotu ja otettu käyttöön lastensuojelun, sijaishuollon ja lasten- ja nuorisopsykiatrian yhteistyönä sekä sijaishuollossa olevien lasten biologisten vanhempien kanssa on kehitetty ja otettu käyttöön perhetyön malleja.</p> <p>Mittarit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - koulutus- ja työnohjauspalauteet - erikoissairaanhoidon ohjautuvien lasten ja nuorten määrä ja lähettämisen syyt - vanhemmilta ja yhteistyötahoilta kerätyt palautteet (toiminnan osuvuus ja toimivuus) 	<p>1.6.1 Kehitetään yhteistyötä lastensuojelun ja lasten- ja nuorisopsykiatrian välillä luomalla uusia toimintatapoja ja pilotoimalla työntekijöiden kanssa jo luotuja, yhteistä prosessikuvausta hyödyntäen tavoitteena pitkällä aikavälillä varmistaa neuropsykiatristen häiriöiden tunnistamisen, hoidon ja kuntoutusprosessin saumaton toiminta, myös nivelkohdissa.</p> <p>1.6.2 Erikoissairaanhoido tarjoaa lastensuojelun- ja sijaishuollon toimijoille konsultaatioita / työnohjausta sijoitettujen lasten ja nuorten pulmissa.</p> <p>1.6.3 Järjestetään sijaishuollon toimijoille ja sijaishuollon sosiaalityöntekijöille perhetyön / vanhemmuutta tukevaa koulutusta ja työnohjausta.</p> <p>1.6.4. Varmistetaan tehtävien toimenpiteiden oikea-aikaisuus</p> <p>1.6.5 Kerätään palautetta ja kehitetään toimintaa saadun palautteen mukaisesti</p> <p>Palveluiden uudistamisessa pyritään tietotekniikan tunnetuksi tekemiseen ja sähköisen asioinnin kehittämiseen sekä rakentamiseen toimivaksi työvälineeksi. Lapsen hoidettavuuden ja perhehoitajien vahvuuksien arviointimenetelmiä kehitetään yhteiseksi sijaishuollon sosiaalityön perhehoitoa vahvistavaksi ja kustannustehokkaaksi työvälineeksi.</p> <p>1.7.1 Tuetaan lastensuojelutyötä tekevien työntekijöiden lapsen ja nuoren kiintymyssuhteisiin perustuvaa työskentelyä lasten ja nuorten arjessa ja heidän kasvuympäristöissään.</p> <p>1.7.2 Järjestetään perhetyöhön orientoivia koulutuksia sijaishuollossa työskenteleville.</p> <p>1.7.3 Käynnistetään sijaishuollossa olevien lasten ja nuorten perhetyö kaikissa hankkeeseen osallistuneissa sijainhuollon yksiköissä ja perhesijoituksissa.</p> <p>1.7.4 Tehdään sijaishuoltopaikkaan räätälöityä perhetyötä kaikkien sijaishuollossa olevien lasten ja nuorten perheiden kanssa</p> <p>1.7.5 Tuetaan biologisten vanhempien vanhemmuutta lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä vahvistavaksi.</p> <p>1.7.6 Turvataan lapsen ja nuoren tarvitsema tuki ja kuntoutus sijaishuollossa ja arkiympäristössä</p> <p>1.7.7 Tarjotaan paras mahdollinen terveen kasvun tuki lapsille lastensuojelulain edellyttämällä tavalla.</p> <p>1.7.8 Tarjotaan työskentelymallia vahvistavaa konsultaatiota ja työnohjaussellista tukea sijaishuollon toimijoille ja lastensuojelun sosiaalityöntekijöille.</p>
--	---	---

	<p>2.1 Työntekijöiden osaaminen on vahvistunut oikea-aikaisten, laadukkaiden ja vaikuttavien palveluiden varmistamiseksi.</p> <p>3.1 Lasten ja perheiden vaikuttamismahdollisuudet ja osallisuus palveluissa ja niiden kehittämisessä ovat lisääntyneet.</p> <p>Mittarit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - perhenetin kävijämäärät - palaute- / ideointimahdollisuudet etusivuilla - kohtaamispaikoissa (kävijämäärät, käyttäjäkyselyt, ideariihet) - palvelupalautteet sähköisesti (oikea-aikaisuus, osallisuus, koettu tyytyväisyys ja hyöty palvelun laatuun ja riittävyteen) 	<p>2.1.1 Järjestetään henkilöstölle koulutusta mm. seuraavista teemoista</p> <ul style="list-style-type: none"> - huolen puheeksi ottaminen - lastensuojelun rooli osana kuntien palveluja - erityislapsi koulussa - sektorirajat ylittävä yhteistyö <p>3.1.1 Kehitetään kouluterveyskyselyä vastaava tiedonkeruujärjestelmä myös 7–13-vuotiaille. Tavoitteena käyttää pienimpien kanssa myös toiminnallisia menetelmiä. Hanketyöntekijä on mukana maakunnallisessa Mulla on asiaa- osallisuushankkeessa, joka toteutetaan yhteistyössä Etelä-savon kuntien, Mikkelin ammattikorkeakoulun ja Juvenian kanssa.</p> <p>3.1.2 Tehostetaan lastenparlamenttien ja nuorisovaltuustojen toimintaa ja niiden tuottaman tiedon hyödyntämistä palveluiden sekä lapsiin ja nuoriin kohdistuvien toimien suunnittelussa ja toteutuksessa.</p> <p>3.1.3 Kehitetään oppilaskuntatoimintaa lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseksi kouluissa.</p> <p>3.1.4 Vahvistetaan perheiden osallisuutta lasten asioiden asiantuntijana ja lasten kuntoutuksessa.</p>
Keski-Suomi	<p>1.1. Varhaisen puuttumisen ja tuen toimintamalleja ja rakenteita on vahvistettu tukitoimien toteutumiseksi arjessa lasten kasvu- ja kehitysyhteisöissä yhdessä perheiden kanssa. Palvelut muodostavat ehyen kokonaisuuden ja häiriösuuntatuneista palveluista on siirrytty kehitysyhteisöjen tukemiseen.</p> <p>Mittarit</p> <ul style="list-style-type: none"> - toteutuneet tilaisuudet (koulutukset, työkokoukset) ja osallistujamäärät - palautekyselyt - seuranta, kuinka monessa kunnassa toimintamallit ja menetelmät on otettu käytäntöön 	<p>1.1.1. Kehitetään varhaisen tuen rakenteita sekä työmuotoja ja -menetelmiä palveluiden eri vaiheissa perhepalveluiden kehittämiseksi ja lapsen kasvun, kehityksen, suojelun ja oppimisen palvelujen rakenteiden kokonaisvaltaiseksi kehittämiseksi.</p> <p>1.1.2 Vahvistetaan kasvatusyhteisöjen ja perheiden kanssa työskentelevien varhaisen tuen arviointi-, suunnittelu- ja toteuttamisosaamista oikea-aikaisten palveluiden varmistamiseksi.</p> <p>1.1.3 Koulutetaan ja juurrutetaan huolen puheeksiottamista maakunnassa. Huolen puheeksiottamisen toimintamalliin liitetään lastensuojelun sisältöjen osaamista, jolloin peruspalveluissa on selkeä toimintamalli varhaisesta puuttumisesta lastensuojeluun.</p> <p>1.1.4 Levitetään ja juurrutetaan neuvolan perhetyön mallia hyödyntämällä siitä saatuja kokemuksia Keski-Suomen kunnissa.</p> <p>1.1.5 Tuetaan perhekouluverkostomallin kehittämistyötä.</p> <p>1.1.6 Tuetaan tehostetun esiopetuksen toimintamallin kehittämistä Jyväskylässä. Pilotoinnista saatuja kokemuksia levitetään muualle maakuntaan.</p>

<p>1.2 Perhekeskustoimintamalli on laajentunut. Monitoimijaista ja moniammatillista perhevalmennusta toteutetaan osassa Keski-Suomen kuntia.</p> <p>Mittarit</p> <ul style="list-style-type: none"> - toteutuneet yhteistyösopimukset - kyselyt toimijoille ja asiakkaille yhteistyön toteutumisesta - kuntien sitoutuminen yhteistyöhön <p>1.3. Osassa Keski-Suomen kuntia on otettu käyttöön lähisuhde- ja perheväkivallan toimintamalli ja kumppanuutta on vahvistettu valtakunnallisten toimijoiden (esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriö, THL) ja kuntien välillä.</p> <p>Mittarit</p> <ul style="list-style-type: none"> - toteutuneet tilaisuudet ja osallistujamäärät - palautekyselyt - toimintamallin käyttöönotto - väkivaltaa kokeneiden tunnistetut tuen tarpeet <p>1.4. Maakunnan sijaishuollon laitoshoidon ja perhehoidon palvelut ovat laadukkaita ja tarkoituksenmukaisia sekä kunnilla on mahdollisuus tarjota sijaishuollon tukipalveluja suunnitelmallisesti ja oikea-aikaisesti</p> <p>Mittarit</p> <ul style="list-style-type: none"> - toteutuneet rekrytointitilaisuudet ja osallistujat sekä yhteydenotot - valmennettujen perheiden lukumäärät - perhesijoitusten määrä suhteessa laitossijoituksiin maakunnassa 	<p>1.2.1 Tuetaan perhepalveluverkostoissa tehtävää monitoimijaista asiantuntijatyötä eri toimijoiden yhteen saattamisella ja yhteistyösopimuksilla.</p> <p>1.2.2 Jatketaan jo aloitettua perhekeskusmallin kehittämistyötä ja levitetään Jyväskylässä ja Saarikan alueella saatuja kokemuksia muihin Keski-Suomen kuntiin.</p> <p>1.2.3 Lisätään ja syvennetään lapsi- ja perhepalveluissa toimivien tietoisuutta perhekeskusajattelumallista.</p> <p>1.3.1. Pilotoidaan Jyväskylässä ja kahdessa muussa Keski-Suomen kunnassa pilottikuntien eri toimipisteissä kehitetyt toimintamallit (perusterveydenhuolto, varhaiskasvatus, sosiaalitoimi, lastensuojelu, opetustoimi, poliisi, ym.): miten toimitaan, kun epäillään tai tiedetään, että asiakas on väkivallan uhri tai kun sairaanhoitopiiristä kotiutetaan väkivaltaa kokenut potilas kotikuntaan.</p> <p>1.3.2 Suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä eri toimijoiden (mm. JY, JAMK, AO) kanssa koulutusprosesseja, joiden avulla työntekijöiden ja muiden toimijoiden osaamista lähisuhde- ja perheväkivallan havaitsemisessa, tunnistamisessa ja mini-interventioiden tekemisessä vahvistetaan.</p> <p>1.4.1 Uudistetaan, vahvistetaan ja yhtenäistetään maakunnallisia sijaishuollon palveluita ja toimintatapoja yhteistyössä Keski-Suomen sijaishuoltoyksikön, kuntien, järjestöjen ja yksityisten palvelutuottajien kanssa.</p> <p>1.4.2. Lisätään perhehoidon osuutta maakunnassa ja kehitetään sen eri muotoja asiakaslähtöisiksi (lyhytaikainen perhehoito, nuorten perhehoito, vammaisten henkilöiden perhehoito, laitosten ns. satelliittiperhetoiminta)</p> <p>1.4.3. Luodaan perhehoidon yhteinen toimintaohje yhdessä kuntatoimijoiden kanssa. Kehitetään työkaluja varhaiseen havainnointiin ja arviointiin sijaishuollon aikana sekä mallinnetaan tukipalveluiden tarjontavalikko lapsille ja sijaisperheille.</p>
---	--

	<ul style="list-style-type: none"> - aikaansaadut ohjeistukset - tukimuotojen lisääntyminen/käyttö <p>2.1 Lasten, nuorten ja perheiden perus- ja erityispalveluissa työskentelevien ja toimivien henkilöiden osaaminen on vahvistunut.</p> <p>Mittarit</p> <ul style="list-style-type: none"> - koulutus- ym. osallistujapalautteiden hyödyntäminen kehittämistyön suunnittelussa - jatkuva arvioiva keskustelu toimijoiden kanssa → prosessiarviointi - hanketyöntekijöiden säännöllinen itsearviointi tiimissä ja yksilöllisesti - asiakkaan kuuleminen: asiakaspalautteet tietyllä aikavälillä ja otannalla - toimijoiden itsearviointi oman osaamisensa kehittymisestä ~ vaikuttavuuden arviointikysely osaamisen vahvistumiseksi hankkeen lopuksi <p>3.1 Dialoginen keskustelukulttuuri on vahvistunut läpi organisaation.</p> <p>Mittarit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - BIKVA-arviointi opiskelijayhteistyössä muutamassa kunnassa tai palvelualueella - kuntien päätöksentekoa ja sitoutumista sekä visiointia, strategisia päämääriä ja talousarvioita koskevien asiakirjojen sisällöt - prosessiarviointi kehittämistyössä mukanaolevien tahojen kanssa kehittämisen aikana - kyselyt henkilöstölle toteutettujen kehittämistoimien vaikutuksista 	<p>2.1.1 Vahvistetaan ja edistetään avointa yhteistyötä tukevan työotteen käyttöön ottoa varhaiskasvatuksen, perheneuvolan, lasten- ja nuorisopsykiatrian ja lastensuojelun työntekijöiden välillä.</p> <p>2.1.2 Tuetaan konsultaatiokäytäntöjen luomista erityispalveluihin peruspalvelujen tukemiseksi.</p> <p>2.1.3 Tuetaan kasvatuskumppanuusajattelumallin leviämistä lasten ja perhepalveluissa ja tarjotaan konsultaatiotukea työntekijöille</p> <p>2.1.4 Vahvistetaan sijaishuollon toimijoiden ja perhehoitajien osaamista suunnittelemalla ja koordinoimalla koulutuksia sekä lisäämällä konsultaatiomallien käyttöä. Toteutetaan perhehoitajien osaamiskartoitus ja rakennetaan sen pohjalta heidän tarpeitaan ja vahvuuksiaan tukeva tukiprosessi.</p> <p>3.1.1 Asiakkaan osallistuminen tarvitsemansa palvelun ja tuen suunnitteluun ja arviointiin on lisääntynyt</p> <p>3.1.2 Yhteistyön varmistamiseksi asiakkaiden, läheisten ja viranomaisten kesken vahvistetaan dialogista keskustelukulttuuria, kumppanuusperustaista ja perhelähtöistä työskentelyotetta, kootaan ja levitetään hyviä käytäntöjä.</p> <p>3.1.3 Järjestetään ehkäisevän työn (neuvola, päivähoito, koulu), lastensuojelun avohuollon, lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden ja sijaishuollon eri osa-alueilla yhteistyö- ja keskustelutilaisuuksia.</p> <p>3.1.4 Kehitetään palveluohjausta perhepalveluverkostossa siten, että asiakkaalla on mahdollisuus olla määrittelemässä omaa tuen tarvettaan (kuullaan ja arvostetaan asiakkaan mielipidettä)</p> <p>3.1.5 Järjestetään foorumeita, jossa asiakkaat voivat tuoda esille oman näkemyksensä palveluiden toimivuudesta, tukipalvelujen nykytilasta ja kehittämistarpeista ja asiakkaiden kuulemisesta, esim. lapsiperheiden tilapäinen kotipalvelu, huostaanoton kokeneet</p>
--	---	---

	<p>(Webropol) toimijoiden itsearviointi oman ja yhteisön- sä ajattelutapojen muuttumisesta</p> <ul style="list-style-type: none"> - kouluttajien ja asiantuntijapankin toteutumisen seuranta: määrä ja toimivuus - työkousten ja koulutusten palautteet ja niiden analysointi <p>3.3 Vertaisryhmiä on tarjolla laajasti eri kohderyhmille.</p> <p>Mittarit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - toteutuneiden vertaisryhmien määrä - koulutettujen ryhmänohjaajien määrä <p>3.4 Päättäjät ovat sitoutuneet päätöksenteossa asiakkaan äänen kuulemiseen ja kuntalaisten osallisuus ja sitä tukevat toimenpiteet on kirjattu kuntien strategioihin ja talousarvioihin.</p>	<p>vanhemmat, nuoret sijaishuollossa, perhehoitajat.</p> <p>3.1.6 Tuetaan asiakkaiden osallisuutta monitoimijaisissa verkostoissa muun muassa osallistamalla oppilashuoltotyön kehittämiseen.</p> <p>3.3.1 Tuetaan vertaisryhmien käynnistämistä ja laajennetaan vertaisryhmätoimintaa uusiin asiakasryhmiin.</p> <p>3.3.2 Tuetaan vertaisryhmänohjaajia ja koordinoidaan ryhmiä vertaistuen laajenemiseksi.</p> <p>3.3.3 Koordinoidaan maakunnallisesti järjestettyjä sijoitettujen lasten vertaisryhmiä, sijaisperheiden omien lasten vertaisryhmiä, biologisten vanhempien vertaisryhmiä sekä perhehoitajien vertaisryhmiä.</p> <p>3.4.1 Tiedotetaan poliittisille päätöksentekijöille hankkeen etenemisestä</p> <p>3.4.2 Järjestetään mahdollisuuksia päättäjien, eri toimijoiden ja kansalaisten kohtaamiseen teemoittain / kunnittain.</p> <p>3.4.3 Tiivistetään yhteydenpitoa kuntien poliittisiin päättäjiin kutsumalla heidät kehittämistyöhön tähtääviin tilaisuuksiin ja tiedottamalla kehittämistyön konkreettisesta etenemisestä.</p>
<p>Pohjois-Karjala</p> <p>Lasten terapia- palvelujen ja vertaisryhmätoiminnan kehittäminen ja varhaisen puuttumisen</p>	<p>1.1 Lapsen kasvuympäristö tunnistaa ja viivyttämättä puuttuu lapsen kasvua ja kehitystä vaarantaviin tekijöihin.</p> <p>1.2 Palvelujärjestelmässä työskentelevät asiantuntijat tekevät lasten ja perheiden tarpeiden mukaisia ratkaisuja arkityössään. Resurssien kohdentamisen painopiste on ennaltaehkäisevässä työssä. Palvelujärjestelmä on palvelujen käyttäjälle ja toimijoille selkeä ja eheä. Alueen toimijat ovat sopineet vastuista, kehittävät yhdessä toimintatapoja ja eri toimijoiden välinen yhteistyö vakiintuu lasten ja perheiden hyvinvointia tukevaksi</p>	<p>1 Käydään läpi paikallinen (Joensuun seudun alueen) lähtötilanne hankkeen vaikuttavuuden mittaamisen mahdollistamiseksi (mikä on lasten ja perheiden kokemus terapiatarpeisiin ja palvelujärjestelmän varhaisen tuen tarpeeseen vastaamisesta; mikä on palvelujärjestelmässä toimivien kokemus lasten ja perheiden terapiatarpeisiin ja palvelujärjestelmän varhaisen tuen tarpeeseen vastaamisesta)</p> <p>2 Selvitetään lähtötilanteessa käytettävissä alueella eri toimijoiden käytössä oleva asiantuntijuus, yhteistyö ja työmenetelmät sekä etsitään palvelujärjestelmän ongelmakohtat. Tarvittaessa/soveltuvin osin vertaillaan, miten muualla on ongelmakohtien tilanteet ratkaistu / toimitaan.</p> <p>3 Mallinnetaan ja kokeillaan mahdollisia toimintatapoja alueellisten toimijoiden työryhmätyöskentelyn/ työpajojen avulla (palvelujärjestelmästä ja eri toimijoiden työnjaosta; varhaisen puuttumisen mallista; vertaisryhmätoiminnan kehittämisessä hyviksi koettuja käytäntöjä</p>

<p>painopisteen vahvistaminen palvelujärjestelmässä</p>	<p>työmuodoksi ja kumppanuudeksi.</p> <p>1.3 Varhaisen puuttumisen ja tuen osaamisen vahvistuu ja kuntakohtaiset toimintamallit selkeytyvät.</p> <p>Mittarit 1.1–1.3:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lasten / perheiden kokema muutos tarpeisiin vastaamisesta (hankkeen alussa ja lopussa) - sovitut toimintatavat - koulutustilaisuuksien määrä - koulutuksiin osallistuneiden määrä - koulutuspalautte - uudistetut työkäytännöt - kokemus yhdessä toimimisesta (palvelujärjestelmän toimijat) - muutos resurssien kohdentamisessa 	<p>levitetään ja hyödynnetään esimerkiksi koulutiloja). Vertaistoimintaa laajennetaan myös kouluikäisten vanhemmille. Toiminnan kehittämisessä kokeillaan myös ryhmien toimintaa tukevia toimenpiteitä, kuten lastenhoito, matkakulut. Kuntien lähtötilanne ja paikalliset olosuhteet ovat erilaiset. Täten kunnilla voi olla keskenään erilaisia painotuksia kehittämistoiminnassa. Esimerkiksi osissa kunnissa varhaisen puuttumisen mallia on viety pidemmälle kuin toisissa kunnissa. Myös terapiapalvelujen kehittämisen piirissä olevat palvelut/palvelumuodot on tarkennettava.</p> <p>4 Uudistetaan saatujen kokemusten perusteella työkäytäntöjä ja tämän toteuttamiseksi valmistellaan ja tehdään tarvittavat päätökset, joissa sovitaan mm. vastuualueista. Sitoutetaan päättäjät painopistemuutokseen.</p> <p>5 Ylläpidetään rekisteriä lapsiperheiden vertaisryhmistä ja ryhmän ohjaajista ryhmätoiminnan koordinoinnin hanketyöntekijä / MLL. Tietojen ylläpitoa kehitetään edelleen hyvin toimivaksi, säännölliseksi ja näkyväksi järjestelmäksi, joka sisältää päivitetyn ja ajantasaisen tiedon ryhmistä ja niiden sisällöstä, ryhmäohjaajista, tiloista, kouluttajista, menetelmistä ja kartoitetut tarpeet erilaisista ryhmistä (minkälaisille on tarvetta). Kehitettäviin toimenpiteisiin sisältyvät myös mm. ilmoittautumiskäytännöt ryhmiin, ryhmien markkinointi ja oikeiden kohderyhmien löytäminen tiedottamiselle. Hankkeen aikana kuntakohtaisten toimintakäytäntöjen jatkamista ja kehittämistä toteutetaan kaikissa hankekunnissa Joensuun seudulla. Oletuksena on, että eri kunnilla on erilaisia tarpeita ryhmille.</p> <p>6 Tiedotetaan työkäytäntöjen muuttumisesta, tehdyistä päätöksistä ja laajemmin varhaisen puuttumisen ideasta sekä yleisesti että kohdennetusti.</p> <p>7 Koulutetaan eri toimijoita</p> <ul style="list-style-type: none"> - varhaisesta puuttumisesta (huoli puheeksi koulutus, neuvolat, päivähoito, koulut, nuorisotoimi, vapaa-ajan ohjaajat, perheet, seurakunnat) - henkilökuntaa kohtaamaan ongelmat omassa työssään (ennalta ehkäisevä työ) - tunnistamaan riskiryhmiin kuuluvat lapset - ryhmäohjaajia
<p>Pohjois-Savo</p> <p>Kuopio / LapsiKuo</p>	<p>a.1.1 Poikkihallinnollinen varhaisen tuen yhteistyö Kuopiossa ja organisaatioiden välinen yhteistyö Pohjois-Savossa on vakiintunut osaksi perus- ja erityispalvelujen sekä sairaanhoitopiirin ja kuntien välistä</p>	<p>a1.1.1 Lanseerataan varhaisen tuen eettiset periaatteet kuopiolaiseen palvelujärjestelmään.</p> <p>a1.1.2 Täydennetään varhaisen tuen kehitystiimiä Kys:n Tutki ja turvaa - hankkeen psykologilla sekä Pohjois-Savon kahden muun osahankkeen projektikoordinaattoreilla.</p> <p>a1.1.3 Toteutetaan keväällä 2012 selvitystyö alle yhdeksänvuotiaiden lasten ja heidän perheidensä palveluista ja yhteistyökäytännöistä eri toimijoiden näkökulmasta. Selvityksen tarkoituksena on</p>

<p>pio (a)</p>	<p>yhteistyötä. Toimintaa seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.</p> <p>Mittarit / arviointi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Poikkihallinnollisen organisaation raportit – Itsearviointit / kyselyt (Toimiiko poikkihallinnollinen prosessi? Ovatko uudet avaintehtävät / palvelumääritykset käytössä? Toteutuvatko yhteisesti sovitut varhaisen tuen palvelualueen palvelutapahtumat? Tunteeko jokainen esimies poikkihallinnolliset ja organisaatioiden väliset toimintaohjeet Ovatko toimintaohjeet ja käsikirjat käytössä? – Asiakaspalautteet <p>a.1.2 LapsiKuopio- hankkeessa toteutettava kehittämistyö on osa Kuopion kapunkitasaista palvelualueuudistusta. Varhaisen tuen palvelualueelle on nimetty vastuhenkilöt, jotka koordinoivat ja arvioivat asiakaslähtöisesti palvelujen vuoropuhelua ja koko palveluketjun vaikutuksia.</p> <p>a.1.3 Lastenneuvoloiden, päivähoidon ja alkuopetuksen työntekijät toimivat ennakoivan työn ja varhaisen tuen palveluvalikon ohjeiden mukaisesti. Alueellinen yhteistyö on vakiintunut.</p> <p>Mittarit / arviointi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kts. 1.1 	<p>selvittää pitkän aikavälin tavoitteiden toteutuminen (toteutettiin ensimmäisen kerran vuonna 2007 Kuopion kaupunki erillisselvitykset ER 2007:4)</p> <p>a1.1.4 Ollaan mukana käynnistämässä avohuollon vaikuttavuus – tutkimus yhteistyössä Kuopion yliopiston ja Katse Lapseen – hankkeen kanssa. Tutkimuksessa painopisteenä päivähoidon ja perhetyön kehittäminen.</p> <p>a.1.2.1 Määritellään varhaisen tuen palvelualueen vastuhenkilöt, jotka koordinoivat ja arvioivat asiakaslähtöisesti vuoropuhelua ja koko palveluketjun vaikutuksia.</p> <p>a.1.2.2 Työstetään tulevia varhaisen tuen koordinaattoreiden toimenkuvia.</p> <p>a.1.2.3 Vakiinnutetaan verkostokonsulttitoiminta osaksi varhaisen tuen palveluvalikon palvelutapahtuma- / konsultaatioketjua. Toimintaa seurataan ja arvioidaan.</p> <p>a.1.3.1 Yhdellä kuopiolaisella asuinalueella (Puijonlaakso) kirjataan ja dokumentoidaan varhaisen tuen työmenetelmien toteutumista (prosessiarviointi) -> saadaan selville mahdolliset epäkohdat, puutteet ja mahdollisuudet toteuttaa promootiotason ja varhaisen tuen tason ennakoivaa työtettä. Tarkennetaan ohjeistusta ja määritellään jatko- ja täydennyskoulutuksen tarve.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yksi lastenneuvola, kaksi päiväkotia, perhepäiväkotia, avoin leikkitoiminta, perhepuisto, lähikirjasto, alueen seura- ja järjestötoiminta • Seurataan neuvolan ja päivähoidon alueellisen yhteistyön ja sitä tukevan toimintaohjeiden toteutumista vuosittain dynaamisen arvioinnin avulla. Varhainen tuki toteutuu siten, että perusterveydenhuollon erityistyöntekijät ja sosiaalityö liittyvät osaksi alueellista yhteistyötä. • Vakiinnutetaan puhelinkonsultaatiopalvelu osaksi varhaisen tuen palveluvalikon palvelutapahtuma- / konsultaatioketjua painopisteenä alueellinen lastensuojelu ja
-----------------------	--	---

	<p>a.1.4 Poikkihallinnollinen Pienet lapset liikkeelle -toimintamalli on vakiintunut.</p> <p>Mittarit / arviointi</p> <ul style="list-style-type: none"> – Arviointityö toteutetaan osana lihavuuden, metabolisen oireyhtymän ja diabeteksen ehkäisyyn tähtäävän terveydenedistämismallin kehittäminen lapsilla Kuopissa ja Pohjois-Savossa - tutkimusta – LapsiKuopio -hankkeessa jalkautettavalla Pienet lapset liikkeelle -toimintamallilla on samanlaisia tavoitteita ja se tukee erinomaisesti Lasten liikunta ja ravitsemus -tutkimuksessa kehitettyä terveyden edistämismallia. <p>a.1.5 Pienten lasten kulttuuripolku-toimintamalli on kehitetty.</p> <p>Mittari / arviointi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kts 1.1 	<p>sosiaalityö.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vakiinnutetaan jalkautuva konsultaatiopalvelu osaksi varhaisen tuen palveluvalikon palvelutapahtuma-/ konsultaatioketjua painopisteenä alueellinen lastensuojelu ja sosiaalityö. • Vakiinnutetaan Vilperit ja vanhemmat ryhmätoiminta osaksi varhaisen tuen palveluvalikon palvelutapahtuma- / konsultaatioketjua. <p>a.1.3.2 Poikkihallinnollisen varhaisen tuen prosessin toteutumisen varmennettua laaditaan arviointityömenetelmiä (työntekijät, vanhemmat, lapset), joiden käyttövarmuutta testataan kyseisellä asuinalueella. Luodaan toiminannan vakiintumiseksi seuranta- ja arviointijärjestelmä -> toimintasuunnitelmat ja -ohjeet, käsikirjat, perehdyttämiskansiot, kehityskeskustelut. Sekä prosessi- että arviointityömenetelmät ovat valmiita hankkeen päätyttyä (31.5.2012), jolloin arviointi jalkautetaan koskemaan koko kaupungin aluetta. Prosessi- ja vaikutusten arviointityö toteutetaan yhteistyössä Kuopion yliopiston ja Pohjois-Savon ammattikorkeakoulun kanssa THL:n asiantuntijuutta hyödyntäen.</p> <p>a.1.4.1 Vakiinnutetaan poikkihallinnollista Pienet lapset liikkeelle -toimintamallia (Vapaa-ajanpalvelut - päivähoito – lastenneuvolat (uusi toimija) - kuntoutuspalvelut). Seurataan ja arvioidaan toimintaa osana hanketta, joka tullaan toteuttamaan Kuopion yliopiston Fysiologian yksikön johdolla yhteistyössä Kuopion kaupungin, Kuopion yliopistollisen sairaalan, Kuopion liikuntalääketieteen tutkimuslaitoksen ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa. Hanketta johtaa lääketieteellisen fysiologian professori Timo Lakka. LapsiKuopio -hankkeessa jalkautettavalla Pienet lapset liikkeelle -toimintamallilla on samanlaisia tavoitteita ja se tukee Lasten liikunta ja ravitsemus -tutkimuksessa kehitettyä terveydenedistämismallia. Kuopion yliopiston Fysiologian yksikkö tulee hakemaan tutkimushankkeelle rahoitusta mm. Tekesiltä, STMltä, OPMLtä, suomalaisilta säätiöiltä ja EUlta. Tutkimussuunnitelma viimeistellään tammikuussa 2010.</p> <p>a.1.5.1 Kehitetään mallin sisältöjä poikkihallinnollisesti, lastenneuvolat – päivähoito – puheterapia – lastenkirjastot ja pilotoidaan mahdollisesti yhdellä alueella.</p>
--	---	---

<p>- Asiakaskyselyt, joilla varmistetaan ovatko uudet toimintamallit ja työkäytännöt lisänneet asiakkaiden osallisuutta ja kuulemista.</p> <p>a.1.6 Lasten vapaa-ajantoimen- ja kulttuuripalvelujen kehittämistyöhön on liitetty niiden seurojen ja järjestöjen palvelut, jotka luontevasti toimivat yhteistyössä näiden tahojen kanssa.</p> <p>a.1.7 Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen häiriöiden palvelu- / hoitopolku on mallinnettu Kuopion kaupungin palvelurakenteeseen. Polussa on määritelty hoitoon ohjaamisen kriteerit ja palvelutarpeen synty, konsultointikäytännöt ja toimintatavat. Vertaisryhmätoiminta ja psyko-edukaatio -ryhmät ovat toiminnassa.</p> <p>Mittari / arviointi /</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hoitoonohjauksen kriteerit - Toimintakäytäntöjen määritelty vuorovaikutuksen hoitopolulla. - Näkykö lapsen ja perheen kiintymyssuhteen ja osallisuuden lisääntyminen ja perustason työntekijöiden osaamisen lisääntyminen esim. lähetteidensä sisällöissä ja määrissä? <p>a.3.1 Uusien työmenetelmien kehittämisessä ja käyttöönotossa lasten ja perheiden osallisuus on keskeisessä asemassa.</p> <p>a.3.2 Puheeksi ottaminen ja dialogisuus ovat vakiintuneita varhaisen tuen työmenetelmiä. Mittari / arviointi / lyhyen aikavälin tavoitteet</p>	<p>a.1.6.1 Keskitytään kehittämistyössä kaupunkitasoisen mallin kehittämiseen, jossa eri tahot ja toimijat kohtaavat jatkossa vuosittain säännöllisesti ja ennalta sovitusti</p> <p>kts. c.1.3.1–c.1.3.2</p> <p>a.3.1 Toteutetaan osallisuuden varmistamiseksi dialogisuuteen oppimisen – prosessi joka sisältää puheeksi ottamisen ja dialogisuuteen pohjautuvia työmenetelmäkoulutuksia ja verkostokonsulttitoiminnan. (Kuvio 3.)</p> <p>a.3.2 Kehitetään koordinoivaa työtettä ja konsultaatiopalveluja varhaisen tuen palvelualueen työmenetelmiksi. Uudenlaista työtettä tukemaan tuotetaan toimintaohjeita ja käsikirjoja.</p> <p>a.3.3 Toteutetaan puheeksi ottamisen kouluttajakoulutus ja esimiesten puheeksi ottamisen koulutus Kuopiossa keväällä 2010 THL:n tuella.</p>
--	---

<p>Siilinjärvi / Katse lapseen (b)</p>	<p>Mittarit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osallisuuden toteutumista arvioidaan dynaamisen arviointiprosessin avulla, jossa keskeisenä ovat puheeksi ottamisen ja dialogisuuteen pohjautuvat työmenetelmäkoulutukset ja verkostokonsulttitoiminta. <p>b.1.1 Perhehoidon alueellinen tukirakenne tehtäväjakoineen on selkeä, alan toimijat sitoutuneita yhteistyöhön ja perhehoito laadukkaita palveluineen on arvostettu ja tunnettu lapsi- ja perhepalvelu.</p> <p>Mittarit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lapsi-, perhe-, ja ryhmämuotoisista tukimuotoja saaneilta kootaan laadullisten palautteiden lisäksi osallistujamäärät ja saadut ohjauskoulutustunnit ½ ja kokopäiviksi muutettuina. <p>b.1.2 Perhehoidon käytännöissä toimivat vahvat tukirakenteet ovat Pohjois-Savon alueella tasavertaisesti käytössä ja kuvattuina.</p> <p>b.1.3 Ammatilliset perhekodit ja lastensuojelulaitokset toimivat ”ankkuritehtävissä” vaativissa tilanteissa sijaisperheen ja lapsen tukijana sekä lapsen biologisen perheen kanssa työskentelijänä.</p> <p>b.1.4 Ehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen toimintamalleja on uudistettu LapsiKuopio II -hankkeen kanssa</p>	<p>a.3.4 Toteutetaan puheeksi ottamisen koulutuksia kouluttajien toimesta syksystä 2010 alkaen koko kaupungin henkilöstölle non stop- periaatteella. Koulutukset sisältyvät Kuopion kaupunkitasoiseen henkilöstökoulutusohjelmaan. Koulusta arvioidaan dialogisuuteen oppiminen - prosessin sisältämän dynaamisen arvioinnin avulla. (Kuvio 3.)</p> <p>b.1.1.1 Lastensuojelun perhehoidon alueellisen palvelupaletin toimivuuden kehittämisessä, arvioinnissa sekä toimijoiden sitouttamisessa yhteistoimintaan ja alueellisen tukirakenteen vahvistamiseen sovelletaan kuulemisen, kunnioituksen ja dialogisen kumppanuuden periaatteita ja kehittämisen osallisuutta vahvistavia menetelmiä kohtaamisissa.</p> <p>b.1.1.2 Jalkaudutaan luottamushenkilöiden, henkilöstön ja perheiden foorumeille vuoropuheluun palvelurakenteesta, tehtäväjaoista ja tutustuttaen alueelliseen palvelupalettiin.</p> <p>b.1.1.3 Osallistutaan lapsiperheitä kokoaviin kansantapahtumiin alueen kunnissa rekrytointikampanjaa paikallisten kanssa toteuttaen, yhdessä kokemuksia jakaen</p> <p>b.1.1.4 Tarjotaan lastensuojelun toimijoille mahdollisuuksia kokeilla ja päästä alkuun videoneuvotteluin asiakastyön suunnitelmavideoneuvottelujen toteutuksissa</p> <p>b.1.1.5 Tehdään tutuksi Kasteen ja perhehoidon kehittämistyötä valtakunnallisesti videoneuvotteluvälitteisesti samalla vahvistaen innostusta perhehoidon kehittämiseen ja tulosten levittämiseen.</p> <p>b.1.2.1 Kehitetään avoin konsultatiivinen koulutusohjelma perhehoidon sijaisvanhemmille:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koulutus ja ohjaus kiintymyssuhteen luomiseen - Ohjauksellinen tuki erityislasten kasvatustehtävään, mm. vahvaan vanhemmuuteen ADHD-diagnoosin saaneiden lasten kanssa - Kumppanuuteen perustuvaan yhteistyöhön <p>b.1.3.1 Etsitään ennakkoluulottomasti uusia monialaisia ratkaisuja harvan julkisen palveluverkon ja pitkien välimatkojen alueella, jossa kuitenkin yksityisiä palveluyrityksiä toimii.</p> <p>b.1.4.1 Kehitetään, jalkautetaan ja arvioidaan päivähoiton ja lastensuojelun yhteiset toimintamallit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ehkäisevä lastensuojelu päivähoitossa
---	--	---

<p>KYS / lastenpsyk</p>	<p>b.1.5 Sijaislasten ja -vanhempien kiintymyssuhteen rakentumiseen tähtäävä hoitajakson suunnittelun konsultointi on toteutunut Tutki- ja Turvaa II -hankkeen kanssa.</p> <p>b.1.6 Osallisuutta ja kehitystä tukevia, ongelmia ja häiriöitä ehkäiseviä ja korjaavia asiantuntijapalveluita on kehitetty Itä- ja Keski-Suomessa yhteistyössä osahankkeiden kanssa.</p> <p>b.2.1 Katse lapsen II -hankkeessa mukana olevien Pohjois-Savon kuntien lasten ja perheiden parissa työskentelevien monitoimijainen verkosto ja erityisosaaminen on käytössä ja sitä on vahvistettu kehittämistyön koordinoinnilla kohdentaen kehitettäviä tukia ja koulutuksia yhteistyössä Pohjois-Savon osahankkeiden sekä Itä- ja Keski-Suomen yhteistyönä (kaavion ympyräin keskiössä, liite 1).</p> <p>b.3.1 Lasten ja nuorten osallisuutta on</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Lastensuojelun avohuollon tukitoimena päivähoidossa olevat lapset - Perhetyön ja päivähoidon yhteistyömallit - Perhehoidon ja päivähoidon yhteistyömallit - Kasvatuskumppanuuden vieminen myös koulun puolelle Reilusti rinnakkain hankkeen THL: n kanssa yhteistyössä <p>b.1.5.1 Kehitetään hoidon vaativuuden porrastuksen kriteerejä ja sijoitettujen lasten ja sijaisperheiden hoitoon ohjaamista vuorovaikutuksen ja kiintymyssuhteen ongelmissa.</p> <p>b.1.5.2 Kehitetään lapsen kiintymyssuhteen tukemista yhteistyössä palveluverkoston ja perhehoidon kehittäjien kanssa.</p> <p>b.1.6.1 Kehitetään yhteinen tiedonkeruu-, viestintä- ja tiedottamisväylä lastensuojelun palvelutarpeiden näkökulmasta esim. sijaisperheiden rekrytointiin ja koulutuksen tarpeisiin sekä nettipohjaisen asiantuntijaverkostosisivuston kokoamiseen.</p> <p>b.1.6.2 Otetaan käyttöön sijoituspaikkojen nettipohjainen hallintatyökalu vaiheittain Itä- ja Keski-Suomessa.</p> <p>b.1.6.3 Kokeillaan ja otetaan käyttöön lapsen tarpeisiin sopiva sijoituspaikan valintatyökalu.</p> <p>b.1.6.4 Määritellään perhehoidonhoidon vaativuuden kriteerejä yhteistyössä lastensuojelun, lapsi- ja perhepalveluiden asiantuntijaverkoston kanssa.</p> <p>b.1.6.5 Kehitetään ja arvioidaan perhehoidon edellyttämiä tukimuotoja.</p> <p>b.1.6.6 Seurataan palveluiden kustannusten kehitystä.</p> <p>b.1.6.7 Vastataan lastensuojelulain ja perhehoitolain muutostarpeisiin lastensuojelun palvelujärjestelmässä.</p> <p>b.2.1 Tehdään koulutus- ja arviointiyhteistyötä erityispalveluiden ja peruspalveluiden vuorovaikutuksessa.</p> <p>b.2.2 Kehitetään toimintakäytänteitä ja konsultaatiota sekä otetaan niitä käyttöön vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen tukemiseksi ja vuorovaikutuksen ongelmiin varhain puuttumiseksi.</p> <p>b.3.1 Kehitetään lapsille, perhetyön, sijaishuollon ja lasten psykiatrian perheille vertaistukiryhmiä soveltaen taidelähtöisiä menetelmiä, toiminnallisuutta ja sosiodraamaa peruspalveluiden kanssa</p>
------------------------------------	---	--

<p>iatrian klinikka / Tutki ja Turvaa (c)</p> <p>KYS /nuorisops ykiatria Nuoren hyvinvoin-</p>	<p>vahvistettu ja mahdollisuuksia vaikuttaa palvelujärjestelmässä lisätty</p> <p>c.1.1 Kiintymyssuhdeteoriaan pohjautuva lastenpsykiatrinen hoitointerventio vakaviin vuorovaikutusongelmiin pilotoitu eri ikä- ja kohderyhmille.</p> <p>c.1.2 Kiintymyssuhteen hoitointerventio on vakiintunut osaksi KYS:n lastenpsykiatrasta avohoitotyötä.</p> <p>c. 1.3 Neuvolan perustyötä tukemaan on neuvolan ja lastenpsykiatrian hankeyhteistyössä työstetty lapsen ja vanhemman vuorovaikutuksen ja kiintymyssuhteen häiriöiden kuvaukset sekä määritelty konsultaatiokäytännöt ja erikoissairaanhoidon ohjaaminen.</p> <p>d1. Ammattilaisten yhteistoimintaa ja toimintamalleja on kehitetty tunnistetuista ongelmista eteenpäin pääsemiseksi. Ammattilaisten kynnys puuttua ongelmiin ja</p>	<p>Pohjois-Savon alueellisessa yhteistyössä.</p> <p>c.1.1.1 Suunnitellaan hoitointerventiot eri kohderyhmille lastenpsykiatrian moniammatillisen kehittämisryhmän tukemana.</p> <p>c.1.1.2 Toteutetaan pilotit vauvaikäisen lapsen ja vanhemman vuorovaikutuksen ja kiintymyssuhteen häiriöiden hoitamiseksi hanketyöntekijöiden työparityöskentelyä.</p> <p>c.1.1.3 Toteutetaan pilottina yli 4-vuotiaiden – kouluikäisten lasten ja vanhempien hoitointerventio kiintymyssuhteen häiriöihin.</p> <p>c.1.1.4 Suunnitellaan sijoitettujen lasten ja sijaisperheiden kiintymyssuhteen ongelmiin hoitointerventio hankeyhteistyössä lastenpsykiatrian ja Katse lapsen osahankkeen kanssa. Toteutetaan pilotti-interventio lastenpsykiatrian hanketyöntekijöiden työparityöskentelyä.</p> <p>c.1.2.1 Käynnistetään työskentelytavan vakiintuminen säilyttämällä Tutki ja Turvaa hoitojaksolle osallistuvien perheiden hoitovastuu poliklinikalla omassa työryhmässä, josta on mukana perheen työntekijöitä hoitojakson eri työskentelyvaiheissa ja sisällöissä sekä hankkeen kehittämisryhmässä. Hanketyöntekijät esittelevät mm. videoiden avulla Tutki ja Turvaa työskentelyn sisältöjä poliklinikan työntekijöille.</p> <p>c.1.3.1 Toteutetaan Tutki ja Turvaa sekä LapsiKuopio hanketyöntekijöiden yhteistyönä yhteisten tavoitteiden käytännön suunnittelu ja toteuttaminen. Hyödynnetään lastenpsykiatrian hankkeen moniammatillista kehittämisryhmää sekä terveydenhoitajien työryhmiä.</p> <p>c.1.3.2 Määritellään erikoissairaanhoidon ohjaamisen kriteerit vuorovaikutuksen ongelmassa erikikäisillä lastenneuvolan lapsilla. Toteutetaan terveydenhoitajille käyttökelpoiset kuvaukset havainnollistamaan vuorovaikutuksen ja kiintymyssuhteen ongelmia.</p> <p>c.1.3.3 Kehitetään konsultaatiokäytäntöä tukemaan neuvolan terveydenhoitajien työskentelyä vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen tukemiseksi perustasolla ja ongelmiin varhain puuttumiseksi.</p> <p>c.1.3.4 Mikäli neuvolatoimi käynnistää perhevalmennuksen kehittämistyötä, erikoissairaanhoidon tukee konsultoiden vuorovaikutuksen ja kiintymyssuhteen muodostumisen tukemiseen tähtäävän osion suunnittelua.</p> <p>c.1.3.5 Osallistutaan Kuopion kaupungin nimeämänä Kuopion kaupungin varhaisen tuen toiminnan kehittämistiimiin.</p> <p>d1.1 Lisätään nuorten kanssa työskentelevien henkilöiden tietämystä lapsuuden ja nuoruuden aikaisesta psykososiaalisesta kehityksestä sekä kykyä tunnistaa siinä olevia huolenaiheita.</p> <ul style="list-style-type: none"> - eri toimijoille suunnattu koulutus, kehittämistyöhön sitoutuneen intensiiviryhmän välityöskentely ja seminaaripäivät
--	--	---

<p>tia uhkaaviin tekijöihin puuttuminen – sektori-rajat ylittävä toiminta-kulttuurin luominen (d)</p>	<p>toimia yhteistoiminnallisesti on madaltunut.</p> <p>.</p> <p>d2. Koulussa ja muissa palvelujärjestelmissä on selvitetty hyvinvointia estäviä tai haittaavia tekijöitä. On selvitetty, miten toimintamalleja voidaan muuttaa ja tuottaa toimivia toimintamalleja ja palvelujärjestelmiä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – sekä näihin liittyvän koulutuksen järjestäminen, seuranta- ja kehittämistyön ohjaus – koulutus rakentuu luennoista ja yhteistyöpäivistä, jotka ovat avoimia yhteistyöpaikkakunnilla kaikille nuorten kanssa työskenteleville. Harkittavana on myös muulla rahoituksella järjestettävä koulutus Pohjois-Karjalassa. <p>d1.2 Parannetaan nuorten kasvua ja kehitystä uhkaaviin tekijöihin puuttumista koulussa / sosiaalityössä / työvoimapalveluissa / nuorisotoimissa</p> <p>d1.3 Kehitetään niiden nuorten hoitoon ohjaamista, joilla on psyykkisiä ongelmia.</p> <p>d1.4 Vahvistetaan koulun sisäisiä rakenteita siten, että pystytään tukemaan psyykkisistä ongelmista kärsivän nuoren koulutuksessa pysymistä, pedagogista hyvinvointia sekä koulutuksen hyödyntämistä</p> <p>d2.1 Rakennetaan ja vahvistetaan moniammatillista verkostoa ja työtapaa kouluterveydenhoidon, sosiaalityön, koulutoimen ja erikoissairaanhoidon kesken.</p> <p>d2.2 Kehitetään niiden nuorten hoitoon ohjaamista, joilla on psyykkisiä ongelmia.</p> <p>d2.3 Tuotetaan tietoa nuorelle, vanhemmille, lasten ja nuorten kanssa toimiville sekä päättäjille palveluiden nykytilasta ja kehitystarpeista.</p> <p>d2.4 Lisätään tietoisuutta ja tietoa siitä, miten kasvuympäristöjen riskitekijöitä voidaan vähentää ja toisaalta lisätä ongelmilta suojaavia tekijöitä.</p> <p>d2.5 Nostetaan esiin lasten ja nuorten positiivisia kokemuksia ja hyviä käytäntöjä oikea-aikaisesta puuttumisesta, hoitoonohjauksesta ja moniammatillisesta yhteistyöstä.</p>
--	--	---

Hankkeen hallinnointi

Sosiaali- ja terveysministeriö

- KASTE-ohjelman toimeenpano, seuranta, arviointi ja valvonta
- hankkeen valvojaksi on nimetty apulaisosastopäällikkö Riitta Viitala

Länsi-Suomen lääninhallitus

- valtionavustusten maksatus, hankehallinnointiin liittyvät muut tehtävät sekä niihin liittyvä ohjeistus ja

Jyväskylän kaupunki

- tekee aloitusilmoituksen hankkeen käynnistymisestä
- neuvottelee sopimuksen hankkeen hallinnoimisesta ja organisoimisesta
- vastaa hankekokonaisuuden toteuttamisesta suhteessa hankesuunnitelmaan ja kustannusarvioon sekä talouden ja toiminnan kokonais seurannasta
- ohjaa ja seuraa koko hankkeen toteutumista tavoitteiden, päätöksen ja valtionapuviranomaisten ohjeistuksen mukaisesti
- vastaa yhteydenpidosta STM:öön ja L-S:n lääninhallitukseen
- vastaa ministeriön ja lääninhallituksen ohjeistuksen ja muun tiedon välittämisestä vastuukunnille
 - huolehtii siitä, että hyödykkeet tai palvelut on vastaanotettu maksatushakemuksen tai valtionavustusselvityksen toimittamiseen mennessä
 - vastaa koko hankkeen erillisen kirjanpidon järjestämisestä, maksatushakemusten ja valtionavustusselvityksen tekemisestä
- huolehtii Jyväskylän kaupungin tilitarkastajan lausunnon toimittamisesta lääninhallitukselle
- antaa sosiaali- ja terveysministeriölle ja lääninhallitukselle oikeat ja riittävät tiedot hankkeen valtionapupäätöksen ehtojen noudattamisen valvomiseksi sekä avustaa mahdollisissa tarkastuksissa

Vastuukunnat maakunnittain

- vastaavat hankesuunnitelman mukaisesti maakunta-kohtaisesta toteuttamisesta ja kustannusarviossa pysymisestä hallinnoijalle
- vastaavat maakuntansa raportoinnista ja tilityksistä määräaikaan mennessä hallinnoijalle
- toimivat hankepäättöksen sekä valtionapuviranomaisen antaman ohjeistuksen mukaisesti
 - huolehtivat kustannusten kirjautumisesta kirjanpidossa omalle kustannuspaikalleen siten, että ne ovat erikseen todennettavissa
 - huolehtivat siitä, että hyödykkeet tai palvelut on vastaanotettu maksatushakemuksen tai valtionavustusselvityksen lääninhallitukselle toimittamiseen mennessä
- antavat hallinnoijalle omalta osaltaan oikeat ja riittävät tiedot hankkeen valtionapupäätöksen ehtojen noudattamisen valvomiseksi sekä mahdollisissa tarkastuksissa

Hankkeessa mukana olevat kunnat ja kuntayhtymät

- rahoittavat osan hankkeesta (hankkeen omarahoitusosuus)
- osallistuvat ja vaikuttavat hankkeen toteuttamiseen muun muassa osallistumalla johto- / projektiryhmiin, työryhmiin sekä muulla yhteistyöllä hanketyöntekijöiden kanssa